

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

RAPORT z wykonania PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO ZA LATA 2009-2010

Lublin, sierpień 2011r.

„Raport z wykonania programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2009-2010” został opracowany na podstawie umowy z dnia 17 marca 2011 r. zawartej pomiędzy Województwem Lubelskim a firmą ARCADIS Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

Wykonano dzięki współfinansowaniu:

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie

Wykonawca:

Arcadis Sp. z o.o.

ul. Puławska 182

02-670 Warszawa

Biurowisko w Katowicach

Dział Analiz Środowiskowych w Infrastrukturze

Główni autorzy opracowania:

Katarzyna Kobiela

Marcin Moczulski

Danuta Muszer

Magdalena Polus

Jarosław Zarzycki

Wanda Zaworska-Matuga

Spis treści:

WPROWADZENIE	6
1. WSTĘP	7
1.1 Zakres „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015”	7
1.2 Metodyka opracowania raportu	7
2. ANALIZA ZMIAN UWARUNKOWAŃ REALIZACJI "PROGRAMU..." W LATACH 2009-2010	9
3. OCENA REALIZACJI CELÓW ŚREDNIOOKRESOWYCH DO 2015 ROKU	11
3.1 Priorytety ekologiczne	11
3.2 Cele ekologiczne do 2015 roku i stopień ich realizacji	11
3.2.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	11
3.2.1.1. Ochrona przyrody i krajobrazu.....	12
3.2.1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	13
3.2.1.3. Ochrona gleb	13
3.2.1.4. Ochrona zasobów kopalin	14
3.2.2 Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii	15
3.2.2.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość	15
3.2.2.2. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.....	16
3.2.2.3. Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy ..	16
3.2.3 Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.....	17
3.2.3.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa.....	17
3.2.3.2. Jakość powietrza atmosferycznego	18
3.2.3.3. Oddziaływanie hałasu.....	20
3.2.3.4. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.....	21
3.2.3.5. Poważne awarie przemysłowe.....	22
3.2.4 Zagadnienia systemowe.....	22
3.2.3.6. Edukacja ekologiczna (w tym kształtowanie postaw konsumentów) i udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	22
3.2.3.7. Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych	23
3.2.3.8. Aspekty ekologiczne w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	24
3.2.3.9. Zarządzanie środowiskowe	24
3.2.3.10. Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.....	25
3.2.3.11. Współpraca międzynarodowa w zakresie ochrony środowiska	25
3.3 Wskaźniki monitorowania „Programu...” jako wymierna ocena stopnia realizacji celów ekologicznych.....	26
4. OCENA WYKONANIA PLANU OPERACYJNEGO W LATACH 2009-2010	28
5. ANALIZA FINANSOWA REALIZACJI ZADAŃ Z OCHRONY ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM W LATACH 2009-2010.....	52
5.1 Wprowadzenie	52
5.2 Finansowanie ochrony środowiska – dane GUS	52
5.3 Działalność Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Lublinie w latach 2009-2010	53
5.4 Finansowanie przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w województwie lubelskim w latach 2009-2010.....	54
5.5 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.....	54
5.6 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.	56
5.7 Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.....	56
6. ANALIZA RZECZOWA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009-2010 – EFEKTY EKOLOGICZNE.....	57
6.1 Wprowadzenie	57
6.2 Efekty rzeczowe w ochronie środowiska wg GUS.....	57
6.3 Efekty rzeczowe realizacji KPOŚK.....	58
6.4 Efekty rzeczowe w zakresie wodociągów i sanitacji wsi	58

6.5	Efekty ekologiczne uzyskane w związku z działalnością WFOŚiGW w Lublinie	59
6.6	Efekty ekologiczne uzyskane w związku z działalnością NFOŚiGW.....	62
7.	PODSUMOWANIE	64
8.	WYKAZ SKRÓTÓW.....	67
9.	MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	69

Spis rysunków

Rysunek 1.	Liczba przedsięwzięć planowanych i wykonanych w poszczególnych obszarach w ramach realizacji Programu w latach 2009-2010.	64
Rysunek 2.	Procentowy udział kosztów wykonanych w kosztach planowanych w podziale na obszary inwestowania realizacji Programu w latach 2009-2010.	65

Spis tabel

Tabela 1.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu.	12
Tabela 2.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony lasów.	13
Tabela 3.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony gleb.....	14
Tabela 4.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony zasobów kopalin.....	15
Tabela 5.	Ocena realizacji celów w zakresie stosunków wodnych i jakości wód.....	15
Tabela 6.	Ocena realizacji celów w zakresie stosunków wodnych i jakości wód.....	16
Tabela 7.	Ocena realizacji celów w zakresie stosunków wodnych i jakości wód.....	17
Tabela 8.	Ocena realizacji celów w zakresie jakości wód i gospodarki wodno-ściekowej.....	18
Tabela 9.	Ocena realizacji celów w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego.....	19
Tabela 10.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przed hałasem.....	20
Tabela 11.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi.	21
Tabela 12.	Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przed skutkami poważnych awarii.	22
Tabela 13.	Ocena realizacji celów w zakresie edukacji ekologicznej.	23
Tabela 14.	Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie włączenia aspektów ekologicznych do polityk sektorowych.	24
Tabela 15.	Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie edukacji ekologicznej.....	24
Tabela 16.	Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie zarządzania środowiskowego.....	25
Tabela 17.	Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie aktywizacji rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.	25
Tabela 18.	Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska.	26
Tabela 19.	Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko dla województwa lubelskiego w roku 2006 i 2009.....	27
Tabela 20.	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010	29
Tabela 21.	Zasoby wodne, Przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010	34
Tabela 22.	Powietrze atmosferyczne, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010.....	41
Tabela 23.	Hałas, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010.....	46
Tabela 24.	Pola elektromagnetyczne, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010.....	47
Tabela 25.	Poważne awarie przemysłowe, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010.....	48
Tabela 26.	Edukacja ekologiczna, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010.....	49
Tabela 27.	Ilość przedsięwzięć wykonanych w stosunku do planowanych w latach 2009-2010.	51
Tabela 28.	Koszty poniesione w stosunku do planowanych w latach 2009-2010.....	51
Tabela 29.	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wg kierunków inwestowania w tys. zł. w 2009r. (dane GUS, Ochrona środowiska 2010).....	52
Tabela 30.	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wg źródeł finansowania w tys. zł. w 2009r. (dane GUS, Ochrona środowiska 2010).....	53
Tabela 31.	Struktura przychodów WFOŚiGW w Lublinie w latach 2009-2010 (w zł i %).	53
Tabela 32.	Struktura wypłaconej przez WFOŚiGW w Lublinie pomocy finansowej w formie pożyczek, dotacji, dopłat do oprocentowania kredytów na zadania ekologiczne w 2009 r. i 2010 r. według dziedzin (w zł i %).	54

Tabela 33. Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie lubelskim w 2009r. (dane GUS)	57
Tabela 34. Sprawozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi na terenie województwa lubelskiego w latach 2009-2010 (sprawozdanie RRW-2)	58
Tabela 35. Efekty rzeczowe i ekologiczne uzyskane w dziale ochrona wód w latach 2009-2010	59
Tabela 36. Efekty rzeczowe i ekologiczne uzyskane w dziale ochrona powietrza w latach 2009-2010r.	59
Tabela 37. Efekty ekologiczne i rzeczowe uzyskane w latach 2009-2010 w dziale ochrona powierzchni ziemi.....	60
Tabela 38. Efekty ekologiczne uzyskane w dziale ochrona powietrza w latach 2009-2010.....	62
Tabela 39. Efekty rzeczowe i ekologiczne uzyskane w dziale ochrona wód w roku 2010 (brak danych za 2009r.)	62
Tabela 40. Efekty ekologiczne i rzeczowe uzyskane w roku 2010 w dziale ochrona powierzchni ziemi (brak danych za 2009r.)	63

WPROWADZENIE

„Program Ochrony Środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015” został przyjęty Uchwałą Nr XXV/435/08 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 października 2008r. w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015” oraz „Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2011”.

Zgodnie z art.18 ust. 2 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) należy co 2 lata sporządzać Raporty z wykonania Programu .

Zgodnie z powyższym w 2011 roku został opracowany „Raport z wykonania „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015” pod nazwą: „Raport z wykonania Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2009-2010”.

1. WSTĘP

1.1 Zakres „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015”

W „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015”¹ sformułowano:

- cele średniookresowe do 2015 roku wraz z kierunkami działań, ujęte w następujących blokach tematycznych: ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii, dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego i zagadnienia systemowe,
- przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008-2011 wraz z ich kosztami i źródłami finansowania (tzw. plan operacyjny),
- zarządzanie Programem, w tym monitoring realizacji Programu wraz ze wskaźnikami monitorowania efektywności Programu,
- aspekty finansowe wdrażania Programu,
- wytyczne do sporządzania powiatowych programów ochrony środowiska.

1.2 Metodyka opracowania raportu

Źródłami danych przy sporządzaniu niniejszego raportu były:

- ankietyzacja poszczególnych powiatów i gmin województwa,
- ankietyzacja podmiotów gospodarczych,
- Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego za rok 2009,
- dane o środowisku Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie,
- informacje i opracowania statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego,
- informacje z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie Inspektorat w Lublinie.
- inne.

Niniejszy Raport dokonuje oceny w zakresie:

- (1) realizacji przedsięwzięć w latach 2009-2010 i ich kosztów,
- (2) realizacji poszczególnych celów średniookresowych do 2015 roku.

Ocenę realizacji celów średniookresowych do 2015r. wraz z analizą wskaźników wykonano w oparciu o dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz o dane z monitoringu środowiska dostępne w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Lublinie.

Podstawą oceny realizacji zadań w latach 2009-2010 była ankietyzacja gmin i powiatów województwa. Zwrot ankiet wyniósł 96% w przypadku powiatów (także grodzkich) oraz 77% w przypadku gmin. Zwrot ankiet od przedsiębiorców wyniósł 24%. Uzupełnieniem ankiet były także dane uzyskane w WFOŚiGW w Lublinie odnośnie pożyczek, dotacji i umorzeń odsetek kredytów odnośnie projektów w zakresie ochrony środowiska odnoszące się do szczegółowych projektów, ankietyzacja telefoniczna a także opracowania sprawozdawcze odnośnie wykorzystania funduszy unijnych czy też realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska zawarte w raportach z wykonania programów ochrony środowiska gmin województwa.

¹ zwany w dalszej części dokumentu „Programem...”

Ponadto przeprowadzono ankietyzację Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie, Nadleśnictw oraz Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Należy podkreślić, iż pomimo dużego odzewu w trakcie badań ankietowych zawarte w materiałach dane były w większości niepełne, w szczególności w zakresie efektów ekologicznych, źródeł finansowania oraz wysokości poniesionych wydatków.

W związku z tym w raporcie przedstawiono informacje dotyczące efektów ekologicznych powstałych w wyniku realizacji Programu na podstawie danych statystycznych oraz sprawozdań z działalności WFOŚiGW w Lublinie oraz NFOŚiGW.

Biorąc pod uwagę powyższy zakres niniejszy Raport składa się z następujących rozdziałów:

Rozdział 1 WSTĘP W rozdziale tym przedstawiono: informacje ogólne nt. zakresu „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 –2011 z perspektywą do 2015 roku”, źródła danych do opracowania Raportu i zakres Raportu.

Rozdział 2 ANALIZA ZMIAN UWARUNKOWAŃ REALIZACJI „PROGRAMU...” W LATACH 2009-2010 W rozdziale przedstawiono krótką ocenę zmian prawnych w Polsce w zakresie ochrony środowiska w latach 2009-2010.

Rozdział 3 OCENA REALIZACJI CELÓW ŚREDNIOOKRESOWYCH W rozdziale przytoczono cele średniookresowe do roku 2015 (zgodnie z zapisami Programu). Każdy cel został oceniony z punktu widzenia stopnia jego realizacji. Rozdział zawiera także dane charakteryzujące zmiany wielkości wskaźników monitorowania Programu.

Rozdział 4 OCENA WYKONANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W LATACH 2009-2010 Rozdział przedstawia informacje (wraz z odpowiednim komentarzem) nt. przedsięwzięć planowanych do realizacji w latach 2009-2010 i ich wykonania wraz z planowanymi i poniesionymi kosztami. Wyniki oceny przedstawione zostały w tabelach.

Rozdział 5 ANALIZA FINANSOWA REALIZACJI ZADAŃ Z OCHRONY ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM W LATACH 2009-2010 W rozdziale przedstawiono analizę finansową dla realizacji przedsięwzięć ekologicznych na terenie województwa ze szczególnym uwzględnieniem środków pomocowych, funduszy celowych (WFOŚiGW), środków własnych samorządów i podmiotów gospodarczych.

Rozdział 6 ANALIZA RZECZOWA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009-2010 – EFEKTY EKOLOGICZNE W rozdziale przedstawiono efekty ekologiczne realizacji przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska w województwie lubelskim w oparciu o dane GUS oraz sprawozdania z działalności WFOŚiGW w Lublinie oraz NFOŚiGW.

Rozdział 7 PODSUMOWANIE W rozdziale przedstawiono ocenę wykonania „Programu...” za okres 2009-2010. Ocena opatrzona została odpowiednimi rycinami.

Rozdział 8 WYKAZ SKRÓTÓW

Rozdział 9 MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

2. ANALIZA ZMIAN UWARUNKOWAŃ REALIZACJI „PROGRAMU...” W LATACH 2009-2010

Począwszy od 2008 r. opracowano i uchwalono kilka nowych ustaw, nowelizacji oraz aktów wykonawczych do ustaw. Niektóre zapisy weszły w życie dopiero w 2009r. Wśród najważniejszych ustaw, mających bezpośredni wpływ na wdrażanie programów ochrony środowiska, należy wymienić następujące:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 r. Nr 25, poz.150 z późn. zm.) wraz z aktami zmieniającymi i wykonawczymi:
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. U. 2010 Nr 226, poz. 1479),
 - Ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2009 Nr 215, poz. 1664), którą wprowadzono od 1 stycznia 2010r. likwidację powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska, środkami tych funduszy będą dysponować odpowiednio starostowie i wójtowie (burmistrzowie lub prezydenci miast). Dotychczasowe tytuły przychodów gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z tytułu opłat i kar - w dotychczasowych proporcjach – od 1 stycznia 2010r. stanowią dochody budżetów odpowiednio gmin i powiatów,
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), która weszła w życie 15 listopada 2008r. i spowodowała utworzenie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska. Ustawa ta uporządkowała także niektóre regulacje wcześniej ujęte w ustawie Prawo ochrony środowiska czy też ustawie o ochronie przyrody,
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 Nr 92, poz.880 z późn. zm.) z nowymi aktami wykonawczymi:
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2010 Nr 77, poz. 510),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. 2010 Nr 64, poz. 401),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. 2001 Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.) wraz z aktami zmieniającymi i wykonawczymi:
 - Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne wprowadzające nowe zmiany w zakresie klasyfikacji kąpielisk (Dz. U. 2010 Nr 44, poz. 253),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. 2010 Nr 137, poz. 922),
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. 2010 Nr 130, poz. 874),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2009 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. 2009 nr 122, poz. 1018),
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz. U. 2009 Nr 106, poz. 882),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2009 Nr 81, poz. 685).

Ponadto Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę w dniu 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009—2012 z perspektywą do roku 2016” (M.P. 2009 Nr 34, poz. 501).

3. OCENA REALIZACJI CELÓW ŚREDNIOOKRESOWYCH DO 2015 ROKU

3.1 Priorytety ekologiczne

W dokumencie „Programu...” zdefiniowano 4 cele priorytetowe, którym powinny być podporządkowane działania do 2015 roku.

Są to:

1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody
2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii
3. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
4. Doskonalenie systemu zarządzania ochroną środowiska

Powyższe priorytety zostały uwzględnione przy definiowaniu celów średniookresowych do 2015 roku oraz przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2008-2011.

3.2 Cele ekologiczne do 2015 roku i stopień ich realizacji

Cele ekologiczne zawarte w dokumencie „Programu...” zostały sformułowane dla zagadnień wyszczególnionych w dalszej części tego rozdziału. Ponieważ w większości były to cele niewymierne (przedstawione opisowo a nie ilościowo), obecnie nie jest możliwe ilościowe określenie stopnia realizacji danego celu (w procentach). W tych przypadkach ocena realizacji celów ekologicznych została przedstawiona opisowo poprzez ocenę działań podejmowanych w ramach poszczególnych kierunków działań podporządkowanych poszczególnym celom.

Wymiernym efektem realizacji celów są wartości tzw. wskaźników monitorowania „Programu...” (wg tabeli z rozdziału 7.6 „Programu...”). Wskaźniki te zostały przedstawione w par. 3.3.

Osiąganiu celów ekologicznych do 2015 roku zawartych w Programie służyć będzie realizacja priorytetów ekologicznych w skali województwa. Formułując je wzięto pod uwagę szereg kryteriów, wśród których najważniejszymi są:

- Wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach i ustawy Prawo Wodne oraz innych ustaw komplementarnych,
- Zgodność z zapisami Traktatu Akcesyjnego,
- Zgodność z celami zawartymi w polityce ekologicznej państwa,
- Zgodność z priorytetami ujętymi w „Strategii rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2020” oraz innymi wojewódzkimi dokumentami strategicznymi,
- Skala dysproporcji pomiędzy aktualnym stanem środowiska a wymaganym przez prawo.

Zgodnie z przyjętą koncepcją Programu cele średniookresowe do 2015 roku ujęto w kilku blokach tematycznych. Są to:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- zagadnienia systemowe.

3.2.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

W ramach ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody uwzględniono następujące zagadnienia:

- ochrona przyrody i krajobrazu,
- ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
- ochrona gleb,
- ochrona zasobów kopalin.

3.2.1.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano następujące kierunki działań:

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej w celu wytypowania obszarów cennych przyrodniczo do objęcia ochroną.
2. Opracowanie planów ochrony parków krajobrazowych.
3. Wdrażanie sieci Natura 2000- weryfikacja systemu obszarów chronionych oraz włączenie nowych obszarów do sieci Natura 2000.
4. Wykorzystywanie kompensacji przyrodniczej jako narzędzia niezbędnego do równoważenia rozwoju gospodarczego i ochrony obszarów Natura 2000.
5. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.
6. Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie i wdrażanie planów ochrony dla gatunków zagrożonych.
7. Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym.
8. Intensyfikacja wdrażania i promocji programów rolnośrodowiskowych.
9. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych.
10. Ochrona obszarów wodno-błotnych.
11. Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

Cel ten wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli poniżej.

Tabela 1. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej województwa	<p>W latach 2009-2010 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie wydał 30 Zarządzeń w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody na terenie województwa lubelskiego. Realizowane były zadania związane z ochroną gatunkową kolonii susłów perełkowanych w województwie lubelskim, monitoringiem stref ochrony ostoi gatunków roślin i zwierząt w województwie lubelskim a także ochrona gatunkowa innych gatunków , jak również zadania inwestycyjne związane z terenami zieleni oraz parkami (np. odnowienia).</p> <p>Podjęto także działania związane z ustanawianiem nowego rezerwatu przyrody „Wielkie Bagno”. Przestrzegane są obowiązujące przepisy na obszarach chronionych w procesach inwestycyjnych.</p> <p>Wciąż trwa proces ustanawiania granic obszarów Natura 2000 i działań związanych z powstaniem sieci. Na terenie województwa znajdują się 123 obszary Natura 2000, w tym 23 obszary specjalnej ochrony ptaków, utworzone wg. Dyrektywy Ptasiej i 100 specjalnych obszarów ochrony siedlisk utworzonych wg. Dyrektywy Siedliskowej. W 2010 roku rozpoczęto prace nad opracowywaniem planów zadań ochronnych dla 8 obszarów Natura 2000: PLH 060021 ŚWIDNIK, PLH 060027 WYGON GRABOWIECKI, PLH 060006 GLINISKA, PLH 060008 HUBALE, PLH 060016 POPÓWKA, PLH 060105 „Maśluchy”, PLH 060098 „Wrzosowisko w Orzechowie” i PLH 060101 „Horodyszcze”.</p>

3.2.1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano 12 kierunków działań:

1. Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, w tym ich aktualizacja.
2. Ujmowanie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesień, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych.
3. Zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych
4. Zwiększenie powierzchni lasów ochronnych na terenach lasów prywatnych.
5. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i pododdziałów.
6. Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych.
7. Restytucja i rehabilitacja ekosystemów leśnych, uszkodzonych w wyniku działania czynników abiotycznych i biotycznych.
8. Kontynuowanie przebudowy drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka.
9. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób.
10. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych).
11. Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych (np. budowa zbiorników retencyjnych).
12. Ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.

Cel w zakresie ochrony lasów wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli poniżej.

Tabela 2. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony lasów.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Zwiększenie lesistości województwa oraz rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej	Na terenie działania RDLP w Lublinie nadal jest realizowany Regionalny Program Operacyjny Polityki Leśnej Państwa z 2003r., zgodnie z Krajowym Programem Zwiększania Lesistości. Na terenie województwa zaplanowano w latach 2001-2020 zalesienie ok. 64 tys. ha gruntów. W 2009r. zalesiono 321,6 ha, lesistość w 2009r. wyniosła 22,80% (w 2008r. wynosiła 22,60%). Odnowieniom i zalesieniom poddano 2 096 ha gruntów (w 2008r. – 2 122, 7 ha)

3.2.1.3. Ochrona gleb

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano poniższe kierunki działań:

1. Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo.
2. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb.
3. Kontynuacja programu zabezpieczenia wąwozów lessowych przed erozją.
4. Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego.
5. Minimalizowanie przeznaczania gruntów ornych o najwyższych klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze.
6. Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii.
7. Kontynuacja monitoringu środowiska glebowego w województwie.

8. Bieżąca korekta rejestru terenów zdegradowanych wg powiatów.
9. Rekultywacja terenów, na których występuje zanieczyszczenie gleb lub niekorzystne przekształcenie terenu (w tym wyłączonych z eksploatacji składowisk).

Cel w zakresie ochrony gleb wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli poniżej.

Tabela 3. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony gleb.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	<i>Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb, ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe oraz rekultywacja terenów zdegradowanych</i>	<p>Badania jakości gleby i ziemi, zgodnie z art. 109 ustawy Poś, należą do zadań własnych starostów. WIOŚ w Lublinie prowadził badania gleb na 17 stanowiskach na obszarach bezpośrednio narażonych na zanieczyszczenia komunikacyjne. We wszystkich analizowanych w 2009 r. próbach gleb zawartość metali ciężkich nie przekraczała wartości dopuszczalnych, zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) wykazała niskie i średnie wartości tych związków, jedynie w Zamościu przy ul. Lwowskiej (droga krajowa nr 17 Lublin – Zamość) zanotowano nieznaczne przekroczenie tego wskaźnika - 1,07 mg/kg s.m. (przy wartości dopuszczalnej -1 mg/kg s.m.).</p> <p>Ochrona gruntów rolnych i leśnych jest w kompetencjach powiatów, które uzgadniają projekty decyzji o warunkach zabudowy w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych. Naliczane są także opłaty za wyłączenie z produkcji gruntów chronionych. W 2009r. wyłączono z produkcji rolniczej i leśnej 82 ha tych gruntów (w 2008r. 176 ha). W 2009r. zrehabilitowano 57 ha gruntów (w 2008r. 54 ha).</p> <p>W latach 2009-2010 zrealizowane nieliczne przedsięwzięcia w zakresie melioracji.</p> <p>W ramach edukacji ekologicznej rolników prowadzone są szkolenia w zakresie KDPR przez ośrodki doradztwa rolniczego.</p>

3.2.1.4. Ochrona zasobów kopalin

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel średniookresowy (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin.
2. Ochrona udokumentowanych oraz perspektywicznych zasobów złóż kopalin poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
3. Podjęcie działań w kierunku możliwości zastąpienia kopalin substytutami.
4. Wszelkie wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej i towarzyszącej).
5. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin.
6. Przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin.

Cel w zakresie ochrony zasobów kopalin podano w tabeli poniżej wraz z opisem jego realizacji.

Tabela 4. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony zasobów kopalin.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Optimalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i w trakcie eksploatacji złóż kopalin	Nadzór nad eksploatacją kopalin oraz nad zakładami górnictwa prowadzi właściwy miejscowo Okręgowy Urząd Górniczy. Natomiast w kompetencjach Marszałka Województwa jest m.in. prowadzenie spraw związanych z przygotowaniem koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych oraz sprawowanie nadzoru i kontroli w zakresie wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień z tytułu koncesji, opiniowanie koncesji wydawanych przez starostów na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych, przygotowywanie decyzji zatwierdzających projekty prac hydrogeologicznych i geologiczno-inżynierskich i na potrzeby monitoringu wód podziemnych, opiniowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania oraz planów zagospodarowania przestrzennego gmin oraz inwentaryzacja i bilansowanie złóż kopalin i zasobów wód podziemnych.

3.2.2 Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

W „Programie...” w ramach bloku tematycznego *zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii* uwzględniono następujące zagadnienia:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość ,
- wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
- kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

3.2.2.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Modernizacja procesów przemysłowych w kierunku osiągnięcia normatywów najlepszej dostępnej techniki (BAT).
2. Promowanie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej.
3. Zwiększenie sprawności wytwarzania energii i zmniejszenie strat energii w przesyłce.
4. Eliminacja strat wody w sieci.

Cel w zakresie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości podano poniżej wraz z opisem jego realizacji.

Tabela 5. Ocena realizacji celów w zakresie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii oraz zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów	Przedsiębiorstwa podejmują działania związane z ograniczaniem zużycia wody, materiałów i energii, co ma odzwierciedlenie we wskaźnikach statystycznych. W porównaniu do roku 2006 wzrasta wydobywanie najważniejszych surowców mineralnych w województwie lubelskim: węgla kamiennego (w 2009r. wydobyto 4 574 tys. Mg), piasków i żwirów (w 2009r. wydobyto 3 436 tys. Mg) oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej (w 2009r. wydobyto 64 tys. m ³). Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2009r. to ok. 344 hm ³ i od kilku lat maleje. Podobnie maleje zużycie energii elektrycznej, które w 2009r. wynosiło 5 173 GWh. W 2009r. zanotowano przyrost ilości odpadów wytworzonych i nagromadzonych o ok. 8% w porównaniu z 2006r. Ilości odpadów w poszczególnych latach podlegają wahaniom m.in. ze względu na czasowe magazynowanie odpadów z górnictwa.

3.2.2.2. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Intensyfikacja wykorzystania mechanizmów wsparcia rozwoju odnawialnych źródeł energii.
2. Zwiększenie wykorzystania biomasy do produkcji energii elektrycznej i ciepła.
3. Wsparcie finansowe budowy nowych instalacji OZE.
4. Wspieranie i aktywizacja samorządów lokalnych w kierunku wykorzystania lokalnych zasobów OZE.
5. Propagowanie zagadnień dotyczących wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.
6. Wprowadzenie systemu promocji energetyki wodnej.
7. Stymulowanie stworzenia Centrum Energii Alternatywnej (zbieranie informacji o nowych technologiach).
8. Pomoc w uzyskiwaniu wsparcia finansowego, stymulacja powstania stowarzyszenia Wytwórców „Czystej Energii”.
9. Wsparcie finansowe prac naukowo-badawczych w dziedzinie pozyskiwania energii ze źródeł alternatywnych.
10. Wsparcie finansowe procesu wdrożenia projektów z zakresu stosowania paliw ekologicznych (preferencyjne kredyty, dotacje, ulgi podatkowe).

Cel w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych wraz z opisem ich realizacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 6. Ocena realizacji celów w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie województwa	W 2006r. udział produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach wodnych i na paliwa odnawialne w województwie wynosił 0,8% natomiast w 2009r. 0,9%. Obecnie (2011r.) na terenie województwa znajduje się 30 koncesjonowanych instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Największą moc posiada instalacja w powiecie biłgorajskim wytwarzająca energię z odpadów przemysłowych drewnopodobnych i celulozowo-papierniczych.

3.2.2.3. Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Realizacja harmonogramu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej na wodach województwa lubelskiego.
2. Wdrażanie tzw. Dyrektywy Powodziowej (dyrektywa 2007/60/WE).
3. Wdrażanie zapisów „Aktualizacji programu małej retencji dla nowego województwa lubelskiego” z uwzględnieniem ochrony środowiska przyrodniczego wg obowiązujących regulacji prawnych.
4. Przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych.
5. Właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych.
6. Ochrona mokradeł.
7. Renaturalizacja dolin rzecznych.
8. Wyznaczanie obszarów zalewowych i polderów.
9. Modernizacja melioracji szczegółowych.

Cel w zakresie kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przed powodzią i skutkami suszy wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli.

Tabela 7. Ocena realizacji celów w zakresie kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Trwały i zrównoważony rozwój zasobów wodnych województwa oraz skuteczna ochrona przed powodzią i suszą	<p>W 2008 r. opracowany został projekt planu gospodarowania wodami na obszarach dorzecza Wisły, które zostały poddane konsultacjom społecznym. W lutym 2011r. Rada Ministrów zatwierdziła plan.</p> <p>Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w 2009r. nieznacznie przyrosły w porównaniu do 2008r. i wynosiły 1 172, 7 hm³. W 2009r. wykonano 3, 2 km regulacji i zabudowy rzek.</p> <p>Od 2008r. jest realizowany na terenie kilku sołectw gminy Komarówka Podlaska program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Zlikwidowano obszar szczególnie narażony na oddziaływanie azotu ze źródeł rolniczych w gminie Ludwin.</p> <p>Prowadzony przez IUNG w Puławach System Monitoringu Suszy Rolniczej wykazuje, że w ostatnich latach wartości Klimatycznego Bilansu Wodnego (KBW) (różnica pomiędzy opadem atmosferycznym a ewapotranspiracją potencjalną) są coraz niższe wiosną i wczesnym latem, co ujemnie wpływa na wegetację upraw.</p>

3.2.3 Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

W „Programie...” w ramach bloku tematycznego *jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne* uwzględniono następujące zagadnienia:

- Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami²,
- jakość powietrza atmosferycznego,
- oddziaływanie hałasu,
- oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
- poważne awarie.

3.2.3.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano 10 kierunków działań:

1. Budowa/przebudowa oczyszczalni ścieków.
2. Budowa/przebudowa systemów kanalizacji zbiorczej.
3. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.
4. Wzmocnienie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych.
5. Uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi.
6. Budowa/przebudowa oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków z sektora rolno-spożywczego.
7. Wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.
8. Budowa/przebudowa oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych.
9. Eliminowanie i ograniczanie substancji szczególnie szkodliwych odprowadzanych do środowiska wodnego.
10. Dalszy rozwój sieci wodociągowej, modernizacja ujęć i budowa nowych oraz modernizacja stacji uzdatniania wody.

² W niniejszym Raporcie nie opisano realizacji celów i przedsięwzięć w zakresie gospodarki odpadami. Jest to tematem osobnego sprawozdania z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

Cel w zakresie jakości wód i gospodarki wodno-ściekowej wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli.

Tabela 8. Ocena realizacji celów w zakresie jakości wód i gospodarki wodno-ściekowej.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych województwa	<p>W zakresie monitoringu wód powierzchniowych ocenie poddano 76 ppk w zakresie stanu/potencjału ekologicznego. Dobry stan ekologiczny określono dla 10,5% ppk, umiarkowany dla 81,6% ppk, słaby stan dla 6,6% ppk i zły stan określono dla 1,3% ppk (w 1 ppk na rzece Wyżnica w punkcie Dzierzkowice). Dla porównania w 2008r. badania stanu/potencjału ekologicznego wykazały: dobry stan dla 11,8% PPK, umiarkowany stan dla 85,3% ppk i słaby stan dla 1 ppk (2,9%).</p> <p>W zakresie oceny przydatności wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych żaden z 25 punktów badanych w 2009 r. nie spełniał wymagań, dlatego wody te zostały określone jako nieprzydatne do bytowania ryb zarówno karpiowatych, jak i łososiowatych w warunkach naturalnych, podobne wyniki uzyskano w 2008r.</p> <p>WIOŚ w Lublinie dokonał oceny wód powierzchniowych zagrożonych eutrofizacją w latach 2007-2009: jedynie w 5,8% punktów nie odnotowano występowania zjawiska eutrofizacji, pozostałe wody (94,2%) są eutroficzne.</p> <p>Jakość wód jest określana od 2008r. nowymi metodami, które nadal są wdrażane i doskonalone.</p> <p>W 2009 roku na obszarze województwa wykonano 145, 8 km sieci kanalizacyjnej. Wskaźnik długości sieci rozdzielczej kanalizacji na 100km² zwiększył się o 0,5 km w porównaniu do 2008r. i wyniósł 16,3 km.</p> <p>Aktualnie prowadzi się szereg inwestycji związanych z realizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w wyznaczonych aglomeracjach, realizowane są także inwestycje na terenach wiejskich finansowane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.</p>

3.2.3.2. Jakość powietrza atmosferycznego

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano 11 kierunków działań:

1. Opracowanie i wdrażanie programów ochrony powietrza.
2. Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze.
3. Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym likwidacja źródeł niskiej emisji, rozbudowa sieci gazowej, ciepłowniczej, eliminacja wysokoemisyjnych paliw na rzecz paliw gazowych, olejowych i ze źródeł odnawialnych, termomodernizacje.
4. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza.
5. Rozwój infrastruktury drogowej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska (obwodnice, poprawa stanu technicznego dróg, itp.).
6. Promocja i wspieranie rozwiązań w transporcie pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji (m.in. wprowadzanie autobusów spełniających normy Euro 4 i Euro 5, zmiany organizacji ruchu na terenach miejskich, transport zbiorowy, kolej, transport wodny i rowerowy).
7. Wspieranie inwestycji służących produkcji i stosowaniu biopaliw.

8. Promocja i wspieranie technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.
9. Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii.
10. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
11. Realizacja systemu handlu emisją dwutlenkiem węgla.

Cel w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli.

Tabela 9. Ocena realizacji celów w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego.

Lp.	Cel	Opis realizacji celów
1.	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa	<p>Summaryzna emisja z zakładów szczególnie uciążliwych (wg BDL GUS) w roku 2010 na terenie województwa lubelskiego wyniosła 2,78 tys. Mg zanieczyszczeń pyłowych (w tym 1,93 tys. Mg ze spalania paliw) i 5 196,1 tys. Mg zanieczyszczeń gazowych (łącznie z CO₂).</p> <p>W wyniku rocznej oceny jakości powietrza w 2010 roku sklasyfikowano pod kątem ochrony roślin 1 strefę - lubelską, którą ze względu na SO₂ i NO_x zaliczono do klasy A, a ze względu na kryterium poziomu docelowego ozonu zaliczono do klasy A, natomiast z uwagi na poziom celu długoterminowego strefę lubelską zaliczono do klasy D2.</p> <p>Pod kątem ochrony zdrowia sklasyfikowano 2 strefy (Aglomerację Lubelską oraz strefę lubelską), które zakwalifikowano do klasy A w odniesieniu do poziomów tlenków azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu, benzo(a)pirenu oraz metali ciężkich zawartych w pyłe PM10, do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10. Strefę lubelską zaklasyfikowano do klasy B ze względu na poziom pyłu PM2,5, natomiast Aglomeracja Lubelska w odniesieniu do tego zanieczyszczenia spełnia wymagania dla klasy A. Obie strefy zaliczono do klasy A z uwagi na brak przekroczeń poziomu docelowego dla ozonu, natomiast do klasy D2 z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.</p> <p>Na terenie województwa przedsiębiorcy w 2009r. prowadzili modernizację instalacji pod kątem spełniania standardów emisyjnych i tak np. wymieniono instalację odpyłania spalin wraz z transportem pyłów dymnicowych dla kotła WR-25 w Centralnej Ciepłowni w Chełmie przez MPEC sp. z o.o. w Chełmie, uruchomiono nową kotłownię węglową (zrezygnowano z elektrociepłowni opalanej mazutem) w Cukrowni Krasnystaw w Siennicy Dolnej, w celu zmniejszenia emisji lotnych związków organicznych (LZO) uruchomiono linię lakierniczą wykorzystującą promieniowanie ultrafioletowe i zastosowano lakiery światłoutwardzalne w NATURA Sp. Jawna w Bełżcu, POLSKONE Sp. z o.o. w Lublinie Zakład Nr 3 w Biłgoraju), włączono do eksploatacji nową instalację do przerobu nasion w Zakładach Tłuszczowych Sp. z o.o. w Bodaczowie.</p> <p>Ponadto prowadzona jest sukcesywnie termomodernizacja budynków użyteczności publicznej przez samorządy lokalne.</p>

3.2.3.3. Oddziaływanie hałasu

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano 9 kierunków działań:

1. Opracowanie i wdrażanie „Programu ochrony przed hałasem dla miasta Lublina”.
2. Systematyczna aktualizacja map akustycznych.
3. Rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska.
4. Analiza przebiegu tras komunikacyjnych pod kątem ich uciążliwości dla środowiska i człowieka ze względu na emisję hałasu.
5. Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.).
6. Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu).
7. Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.
8. Opracowywanie programów ochrony środowiska przed hałasem także dla terenów uzdrowiskowych i turystyczno-rekreacyjnych.

Cel w zakresie ochrony przed hałasem wraz z opisem jego realizacji przedstawiono poniżej w tabeli.

Tabela 10. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przed hałasem.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.	<p>W latach 2000-2008 badania hałasu komunikacyjnego prowadzono na 250 km odcinkach dróg. Przekroczenia poziomów dopuszczalnych w 40% dotyczyły przedziału 0-5 dB, 36% dotyczyło 5-10 dB, 21% 10-15 dB, 2, 9% 15-20dB, 0,1% powyżej 20dB. Największe zagrożenie hałasem występuje w centrach większych miast.</p> <p>W ramach monitoringu w 2009 roku WIOŚ w Lublinie wykonał badania hałasu komunikacyjnego. Pomiarów wykonano w 10 pp w Białej Podlaskiej, Chełmie, Kazimierzu Dolnym i Hrubieszowie. Badania wykazały, że najwyższe przekroczenia, sięgające 12 dB w dzień oraz ok. 10 dB w nocy, wystąpiły w Białej Podlaskiej w okolicach ul. Zamkowej. Niewiele niższe wartości poziomów dźwięków odnotowano również w Hrubieszowie przy ul. Żeromskiego. W pozostałych punktach przekroczenia były o wiele niższe i mieściły się przeważnie w przedziale od 0-7 dB.</p> <p>W ostatnich latach podjęto szereg działań zmierzających do poprawy klimatu akustycznego związanych z poprawą stanu nawierzchni dróg, budową nowych mostów, obwodnic oraz ekranów akustycznych, co w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 realizuje Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Lublinie (GDDKiA w Lublinie). W 2008r. oddano do użytku obwodnice Puław o dł. 12,7 km, Hrebennego o dł. 2,0 km i Międzyrzeczka Podlaskiego o dł. 6,6, km.</p>

3.2.3.4. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

w „Programie...” podano 1 cel w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi, któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania.
2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.
3. Opracowanie i wdrożenie systemu pomiarów i ich ewidencji (baza danych w systemie GIS) w celu monitorowania zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi.
4. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
5. Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Tabela 11. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	<i>Stać kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych</i>	<p>Ocenę oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko przeprowadza się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie badań monitoringowych oraz informacji o źródłach emitujących pola. Od 2008 r. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645) pomiary na terenie województwa prowadzono w trzech obszarach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców > 50 tys., 2) pozostałych miastach, 3) terenach wiejskich. <p>W latach 2008 - 2009 przeprowadzono pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3 000 MHz, łącznie w 90 punktach pomiarowych. W żadnym z badanych punktów nie wykazano przekroczeń dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego wynoszącej 7 V/m (dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz). Wszystkie pomiary wykazały bardzo niską wartość składowej elektrycznej, poniżej oznaczalności sondy pomiarowej wynoszącej 0,8 V/m. Ponadto WIOŚ w Lublinie w 2008r. przeprowadził 10 kontroli, a w 2009 r. 1 kontrolę w zakresie promieniowania elektromagnetycznego, w trakcie kontroli wykonywano pomiary natężeń poziomów pól elektromagnetycznych wokół instalacji. Wyniki pomiarów nie wykazywały występowania przekroczeń obowiązujących norm, także wyniki pomiarów z badań PEM otrzymane od operatorów stacji bazowych zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 122a ust. 2 ustawy Poś nie wykazały przekroczeń dopuszczalnego poziomu promieniowania.</p>

3.2.3.5. Poważne awarie przemysłowe

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano 3 kierunki działań:

1. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych.
2. Wyznaczenie miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne.
3. Doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego, a wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w urządzenia i sprzęt do szybkiej oceny ryzyka.

Tabela 12. Ocena realizacji celu w zakresie ochrony przed skutkami poważnych awarii.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska	W 2009r. na terenie województwa miało miejsce 8 zdarzeń mających znamiona poważnej awarii. Były to zdarzenia związane zanieczyszczeniem wód powierzchniowych substancjami ropopochodnymi i innymi związkami, awariami autocystern przewożącymi gazy, awariami na terenie zakładów przemysłowych. W wielu przypadkach zdarzenia zostały usuwane przez państwową Straż Pożarną. Na stronach Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego znajduje się instrukcja dla obywateli jak mają się zachować w przypadku wycieku substancji niebezpiecznej. W wielu gminach są organizowane akcje szkoleniowe jak zachować się w trakcie wystąpienia pożaru czy poważnej awarii.

3.2.4 Zagadnienia systemowe

W „Programie...” w ramach bloku tematycznego *zagadnienia systemowe* uwzględniono następujące zagadnienia:

- edukacja ekologiczna (w tym kształtowanie postaw konsumentów) i udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych,
- aspekty ekologiczne w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- zarządzanie środowiskowe,
- aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska,
- współpraca międzynarodowa w zakresie ochrony środowiska.

3.2.3.6. Edukacja ekologiczna (w tym kształtowanie postaw konsumentów) i udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Modernizacja procesów przemysłowych w kierunku osiągnięcia normatywów najlepszej dostępnej techniki (BAT).
2. Utworzenie Wojewódzkiego Centrum Edukacji Ekologicznej.
3. Dalsze wspieranie finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej przez WFOŚiGW w Lublinie.
4. Propagowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej.
5. Współpraca władz wojewódzkich z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
6. Wspieranie projektów edukacji dla zrównoważonego rozwoju realizowanych przez różne podmioty.
7. Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

Cel w zakresie edukacji ekologicznej wraz z opisem ich realizacji przedstawiono poniżej.

Tabela 13. Ocena realizacji celów w zakresie edukacji ekologicznej.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna	<p>Większość przedsięwzięć planowanych do realizacji w latach 2009-2010 zostało wykonanych, co w konsekwencji będzie skutkowało wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców województwa. Istotnym wsparciem finansowym w tej dziedzinie dla poszczególnych gmin są środki WFOŚiGW</p> <p>Działaniami z zakresu kształtowania postaw proekologicznych wśród mieszkańców zajmują się różne koła szkolne i stowarzyszenia, uczestniczące w akcjach ekologicznych.</p> <p>Imprezami cyklicznymi organizowanymi na terenie województwa lubelskiego są m.in.: Olimpiada Wiedzy Ekologicznej, konkurs „Mój Las”, Alert Ekologiczno-Zdrowotny, konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe”.</p> <p>Edukacja nieformalna realizowana jest przez wiele organizacji związanych z ochroną środowiska, np.: Lubelska Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego, Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu w Lublinie oraz Chełmie, Lubelskie Towarzystwo Ornitologiczne, Towarzystwo dla Natury i Człowieka, - Stowarzyszenie Lokalna Akcja na Rzecz Środowiska Ziemi Chełmskiej, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału w Chełmie, Polskie Radio Lublin - Rozgłośnia Regionalna w Lublinie. Radio Lublin S.A., Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Promyk”, Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli.</p> <p>W ramach Lubelskiej Fundacji Ochrony Środowiska działa Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej (RCEE), którego zadaniem jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez prowadzone na szeroką skalę działania edukacyjne, propagowanie stylu życia zgodnego z naturą, a także udostępnianie wydawnictw i materiałów dydaktycznych.</p> <p>W 2010 r. Urząd Marszałkowski we współpracy z Urzędem Miasta Lublin zorganizował Ekopiknik rodzinny „Zabawy z ekologią”. W ramach pikniku odbyły się m.in. liczne konkursy ekologiczne i zielone prezentacje. Ekokonkursy przeprowadzone zostały przez organizacje odzysku „Elektroeko” oraz „Reba”, Państwową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych oraz Stowarzyszenie Studentów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.</p>

3.2.3.7. Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel średniookresowy (do 2015 r.), któremu podporządkowano następujące kierunki działań

1. Intensyfikacja współpracy departamentów/wydziałów merytorycznych w zakresie ochrony środowiska z instytucjami odpowiedzialnymi za przygotowanie i wdrażanie wojewódzkich dokumentów strategicznych.
2. Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą POŚ) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko.
3. Upowszechnianie korzyści dla rozwoju gospodarczego jakie wynikają z przeprowadzenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

Cel w zakresie włączenia aspektów ekologicznych do polityk sektorowych wraz z opisem jego realizacji przedstawiono w tabeli poniżej

Tabela 14. Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie włączenia aspektów ekologicznych do polityk sektorowych.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem	Od 2008r. wymogiem ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku jest opracowywanie prognoz oddziaływania na środowisko projektów dokumentów strategicznych (wcześniej regulacja ustawy Prawo ochrony środowiska). W 2009r. opracowano „Program Rozwoju Energetyki dla Województwa Lubelskiego”, który został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Lubelskiego. Do programu opracowano „Prognozę oddziaływania na środowisko Programu Rozwoju Energetyki dla Województwa Lubelskiego”. W trakcie realizacji jest zmiana planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, która także musi zostać poddana prognozie oddziaływania na środowisko przed zatwierdzeniem.

3.2.3.8. Aspekty ekologiczne w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska, identyfikacje konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.
2. Uwzględnianie progów tzw. „chłonności” środowiskowej i „pojemności” przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian.
3. Wdrażanie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb opracowań ekofizjograficznych i ich zagospodarowanie zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej.

Cel w zakresie aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z opisem jego realizacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska	W trakcie realizacji jest zmiana planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, która powinna uwzględniać aspekty ekologiczne gospodarowania przestrzenią. Plany zagospodarowania przestrzennego podlegają także procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

3.2.3.9. Zarządzanie środowiskowe

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Promowanie systemów zarządzania środowiskowego (SZŚ).
2. Współpraca WIOŚ z organizacjami posiadającymi certyfikat PN-EN ISO 14001 (lub rejestrację w systemie EMAS).
3. Stymulowanie organizacji do udziału w programach szkoleniowo-informacyjnych w zakresie systemu EMAS oraz do korzystania z instrumentów (organizacyjnych, technicznych i finansowych) zachęcających organizacje do wdrażania EMAS.

Cel w zakresie zarządzania środowiskowego wraz z opisem jego realizacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 16. Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie zarządzania środowiskowego.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	<i>Promowanie i wsparcie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego</i>	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego nie ma znaczącego wpływu na zachęcanie przedsiębiorców do wdrażania systemów zarządzania środowiskowego. Takie działania prowadzą firmy audytorskie lub organizacje zrzeszające przedsiębiorców. Na terenie województwa 25 zakładów wdrożyło system zarządzania środowiskiem wg norm ISO 14001, natomiast 5 zakładów zamierza przystąpić do systemu ekzarządzania i audytu EMAS.

3.2.3.10. Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Analiza możliwości wprowadzenia w województwie nowych rynkowych instrumentów wspierających działania w zakresie ochrony środowiska.
2. Uruchomienie programu „zielonych miejsc pracy” na poziomie wojewódzkim i lokalnym, z wykorzystaniem środków pomocowych UE.
3. Promocja i upowszechnianie wśród mieszkańców województwa etykiet informujących o produktach ekologicznych.
4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji oraz realizacji programu „zielone miejsca pracy”.
5. Promocja polskich firm, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska.

Cel w zakresie aktywizacji rynku do działań na rzecz ochrony środowiska wraz z opisem jego realizacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 17. Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie aktywizacji rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	<i>Wdrożenie mechanizmów zapewniających ekonomizację ochrony środowiska</i>	Narzędzia prawne do realizacji tego celu posiada Ministerstwo Środowiska (ustawodawca). Trwają prace związane z wdrożeniem m.in. Ramowej Dyrektywy Wodnej i związanej z nią ekonomizacji gospodarki wodnej (odpłatność za usługi wodne). Wdrożono system etykiet ekologicznych (Ecolabel) – jednostką certyfikującą jest Polskie Centrum Badań i Certyfikacji.

3.2.3.11. Współpraca międzynarodowa w zakresie ochrony środowiska

W dokumencie „Programu...” podano 1 cel (do 2015 r.), któremu podporządkowano kierunki działań:

1. Kontynuacja współpracy trójstronnej w zakresie ochrony zlewni Bugu granicznego.
2. Aktywizacja współpracy dwustronnej z Białorusią, szczególnie w zakresie ochrony wód Bugu.
3. Kontynuacja współpracy przygranicznej w ramach Stowarzyszenia Euroregionu Bug.
4. Tworzenie sieci rezerwatów biosfery.

Cel w zakresie współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska wraz z opisem jego realizacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 18. Ocena realizacji celu średniookresowego w zakresie współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony środowiska.

Lp.	Cel	Opis realizacji celu
1.	Rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie ochrony środowiska	W 2009r. zakończył się projekt pn. Budowa polsko – białorusko – ukraińskiej polityki wodnej w zlewni Bugu, z którego wnioski zostały skierowane do wdrożenia przez Polsko-Ukraińską Komisję do spraw Wód Granicznych. Strona polska i ukraińska aktywnie działają w celu zapewnienia jakości wód granicznych, odpowiedniego stanu zabezpieczeń przeciwpowodziowych na tych wodach oraz utrzymują dobrą współpracę w zakresie administrowania wodami granicznymi. Wnioski o dofinansowanie kontynuacji projektu związanego z budowa polsko-białorusko-ukraińskiej polityki wodnej w zlewni Bugu w latach 2009-2010 nie otrzymały dofinansowania ze środków unijnych.

3.3 Wskaźniki monitorowania „Programu...” jako wymierna ocena stopnia realizacji celów ekologicznych

W „Programie...” przedstawiono listę wskaźników monitorowania Programu. Są to: wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko oraz wskaźniki świadomości społecznej.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko wyrażają w sposób wymierny efekt działań podejmowanych w zakresie ochrony środowiska, a więc pośrednio mogą służyć ocenie realizacji celów Programu.

W poniższej ocenie zmian w zakresie wskaźników przyjęto 2006 rok jako rok odniesienia (stan środowiska ujęty w „Programie...” dotyczył 2006 roku) oraz rok 2009 dla niniejszego Raportu.

Wartości wskaźników dla 2006 i 2009 roku przedstawia Tabela 19.

Jedynie w odniesieniu do stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych porównano wskaźniki z lat 2006 i 2007 ze względu na zmiany w metodyce oceny jakości wód wprowadzone od 2008r.

Analiza wartości wskaźników pozwala stwierdzić, że pozytywny trend obserwuje się w zakresie 11 wskaźników na ogólną ilość 19 wskaźników, 3 wskaźniki mają trend negatywny a 4 utrzymują się na podobnym poziomie, jednego wskaźnika nie porównano z powodu braku danych.

Tabela 19. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko dla województwa lubelskiego w roku 2006 i 2009

Lp.	Wskaźnik	Wartość wskaźnika		Trend zmian
		2006 r.	2009 r.	
1.	Klasyfikacja jakości wód powierzchniowych – procentowy udział punktów pomiarowych w danej klasie *	III klasa: 16,7% IV klasa: 59,4% V klasa: 23,9%	2007r.: III klasa: 7,2% IV klasa: 76,3% V klasa: 16,5%	↓
2.	Klasyfikacja jakości wód podziemnych – procentowy udział punktów pomiarowych w danej klasie *	I klasa: 3,3% II klasa: 28,4% III klasa: 50,0% IV klasa: 15,0% V klasa: 3,3%	I klasa: 4,9% II klasa: 27,9% III klasa: 45,9% IV klasa: 18,0% V klasa: 3,3%	↓
3.	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	378,2 hm ³	b.d.	b.d.
4.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	355,1 hm ³	344, 7 hm ³	↑
5.	Zużycie wody na cele produkcyjne ogółem i w obiegach zamkniętych	120 hm ³ (8,5% w obiegach zamkniętych)	113, 4 hm ³ (b.d. ilości wód w obiegach zamkniętych)	↑
6.	Procentowy udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia	97,65 %	98, 48	↑
7.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	51,9 %	52,84%	↑
8.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	5,463 tys. Mg	2,978 tys. Mg	↑
9.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	5 078,6 tys. Mg	4 901, 8 tys. Mg	↑
10.	Liczba stref o klasie C kryterium ochrony zdrowia**	4	4	—
11.	Liczba stref o klasie B kryterium ochrony zdrowia**	0	0	—
12.	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	0,6% produkcji całkowitej	0,9 % produkcji całkowitej	↑
13.	Lesistość województwa (% ogólnej powierzchni województwa)	22,5%	22,8%	↑
14.	Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni województwa)	22,7 %	22,7	—
15.	Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji	3 311 ha	3 083	↑
16.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gosp. wodną/rok	333,5 mln zł	257,5 mln zł	↓
17.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska wg oceny jakościowej	średni	średni	—
18.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	b.d.	b.d.	↑
19.	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych,	b.d.	b.d.	↑

*Ze względu na zmiany w metodyce oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych w latach 2006 i 2009 nie jest możliwe porównanie wskaźników. W 2006 roku klasyfikacja wód została przeprowadzona wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z 11 lutego 2004 roku w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2004 r. nr 32, poz. 284), natomiast w 2009r. zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). W związku z powyższym zawarto dane dla lat 2006 i 2007. **Legenda:** — bez zmian, ↑ tendencja pozytywna, ↓ tendencja negatywna

4. OCENA WYKONANIA PLANU OPERACYJNEGO W LATACH 2009-2010

Ocenę wykonania przedsięwzięć planowanych do realizacji w latach 2009-2010 (zgodnie z zapisami w „Programie...”) przedstawiono w tabelach:

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	-	Tabela 20.
Zasoby wodne	-	Tabela 21.
Powietrze atmosferyczne	-	Tabela 22.
Hałas	-	Tabela 23.
Pola elektromagnetyczne	-	Tabela 24.
Poważne awarie przemysłowe	-	Tabela 25.
Edukacja ekologiczna	-	Tabela 26.

W poszczególnych tabelach podano:

- przedsięwzięcia dot. lat 2009-2010, których realizację zaplanowano w „Programie...” wraz z planowanymi kosztami oraz danymi nt. wykonania (tak/nie/częściowo) i faktycznie poniesionymi kosztami,
- przedsięwzięcia, które zostały zrealizowane w latach 2009-2010, a nie były planowane w „Programie...” wraz z ich kosztami.

Ocenę wykonania przedsięwzięć w latach 2009-2010 przedstawiono z punktu widzenia:

- (1) ilości wykonanych przedsięwzięć w stosunku do planowanych (**Tabela 27**),
- (2) kosztów poniesionych w stosunku do planowanych (**Tabela 28**).

Tabela 20. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/ częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
Przyroda i krajobraz						
1	Opracowanie planów ochrony rezerwatów przyrody	Wojewoda	T	100	bd	Opracowano 10 planów ochrony rezerwatów
2	Ochrona ekosystemów Poleskiego PN	Poleski PN z/s w Urszulinie	T	400	358	Zadanie zrealizowano
3	Wzmocnienie procesu wdrażania sieci Natura 2000 w województwie lubelskim	Wojewoda Lubelski	T	60	60	Zadanie zrealizowano
4	Utworzenie nowych obszarów chronionych zgodnie z ww dokumentacją	RDOS	T	bkd	25	W trakcie opracowania jest dokumentacja utworzenia rezerwatu „Wielkie Bagno”/
5	Utworzenie Rezerwatu Biosfery „Roztocze – Puszcza Solska”	Minister ds. środowiska	N	bkd	b.k.d.	Zadanie nie zrealizowano, trwają prace przygotowawcze
6	Ochrona obszarów Natura 2000 i parków krajobrazowych ZPK Polesia	ZPK Polesia z/s w Chełmie	T	200		Zadanie zrealizowano
7	Opracowanie programu ochrony mokradeł na terenie województwa lubelskiego	Wojewoda	N	400		Zadania nie zrealizowano
8	Realizacja „Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej...”	Koła Łowieckie	T	70	198,1	Zadanie realizowane
9	Wykonywanie zabiegów ochronnych w rezerwach przyrody	Wojewoda Lubelski, RDOS	T	80	87,3	RDOS prowadzi ochronę czynną gatunków w rezerwach i na obszarach Natura 2000
10	Leczenie i pielęgnacja pomników przyrody	Wojewoda Lubelski, gminy województwa	T	120	186,9	WFOSiGW dotuje działania związane z ochroną pomników przyrody, zrealizowano zabiegi ochronne m.in. dla alei lipowych w Nasutowie i Krasieninie, drzew w parku w Bronicach oraz w gminie Puławy
11	Czynna ochrona żółwia błotnego w parkach Zespołu Parków Krajobrazowych Polesia	ZPK Polesia, Stowarzysz. Lokalna Akcja na Rzecz Środ. Ziemi Chełmskiej	N	40		Projektu nie realizowano, jednakże Poleski Park Narodowy w ramach swojej działalności statutowej prowadzi monitoring i czynną ochronę żółwia błotnego
12	Czynna ochrona siedlisk kolonii susłów perełkowanych na obszarze Natura 2000 „Świdnik” oraz inwent. kolonii susła perełkow. w 2008 r. w ramach projektu „Ochrona stanowisk susła perełkowanego w Polsce”	Lubelskie Towarzystwo Ornitologiczne, Zamojskie Towarzystwo Przyrodnicze w Zamościu	T	40	59	Zadanie zrealizowane
13	Odtworzenie populacji bażanta na terenach poszczególnych obwodów łowieckich i introdukcja bażantów	Koła Łowieckie	T	40	48,7	Zadanie zrealizowane
14	Introdukcja kuropatw na terenie działania dziesięciu kół łowieckich woj. lubelskiego	Koła Łowieckie	T	20	104,2	Zadanie zrealizowane
15	Leczenie, rehabilitacja i utrzymanie ptaków dzikich (...) przebywających w Ośrodku Rehabilitacji Ptaków Dzikozijających	Akademia Rolnicza w Lublinie	t	36	29,9	Zadanie realizowane
16	Tworzenie nowych pomników przyrody na mocy uchwał rad gminnych	Gminy	bd	bkd	bkd	bd

Raport z wykonania Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/ częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
17	Dokończenie sporządzenia inwentaryzacji przyrodniczej gmin i ich aktualizacja	Wojewoda, Gminy	Częściowo	900	63,4	Ze względu na inne priorytety w ochronie przyrody RDOŚ nie prowadziła w latach 2009-2010 inwentaryzacji gminnych, jedynie wykonano inwentaryzację części gmin Opole Lubelskie i Niemce
18	Wykonywanie opracowań ekofizjograficznych	Gminy	Częściowo	200	15	Zrealizowano w gm. Stary Zamość
19	Uwzględnianie zapisów PZP województwa w zakresie ochrony terenów otwartych, tożsamości krajobrazu, kształtowania zabudowy – w studiach kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gmin i m.p.z.p.	Gminy	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane zgodnie z wymogami prawnymi
20	Promocja wśród rolników korzyści z zachowania drobno przestrzennych form krajobrazowych (np. miedz, zadrzewień śródpolnych, oczek wodnych, torfowisk, itp.)	Gminy, Pozarządowe Organizacje Ekologiczne (POE)	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane przez ODR
Przedsięwzięcia nieuwjęte w Programie						
21	Ochrona i zabezpieczenie gniazd bociana białego w województwie lubelskim	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie	T	0	10	-
22	Hodowla zachowawcza Konika Polskiego	Roztoczański PN	T	0	226,1	-
23	Ochrona i zabezpieczenie największej na terenie województwa kolonii nietoperzy w Bochothnicy	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie	T	0	15,6	-
Zadania planowane			20			
Zadania wykonane			19			
Koszty				2 706	1487,2	
Zieleń miejska						
24	Urządzanie terenów zieleni, w tym skwerów, parków dzielnicowych, przebudowa pasów zieleni, ogródków botanicznych (łącznie z opracowaniem projektów), rewaloryzacja zieleni w zabytkowych parkach oraz bieżące utrzymanie zieleni	Gminy, Muzea, Powiaty, inne	T	3 400	8 660,8	Zadanie na bieżąco realizowane w gminach, jednym z ważniejszych projektów jest budowa parku Czuby w Lublinie, koszt 6,6 mln zł.
25	Leczenie (w tym zwalczanie szrotówka kasztanowcowiaczka), pielęgnacja drzewostanów oraz nasadzenia drzew i krzewów (m.in. parki, cmentarze, parki miejskie, itp.)	Gminy, Muzea, Powiaty, inne	t	1 800	2 610,8	Zadanie na bieżąco realizowane w gminach
Zadania planowane			2			
Zadania wykonane			2			
Koszty				5 200	11 271,6	

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/ częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
Lasy						
26	Eksponowanie funkcji społecznych lasu: Edukacja społeczeństwa w zakresie wiedzy leśnej, konieczności przestrzegania norm obowiązujących w lesie, idei zrównoważonego rozwoju lasów, itp. (w oparciu o „Program edukacji leśnej społeczeństwa na lata 2004-2014)	Nadleśnictwa	T	-	-	Zadanie ujęte w edukacji ekologicznej
27	Realizacja ochrony lasów w oparciu o plany urządzania lasów i uproszczone plany urządzania lasów (w tym opracowanie brakujących oraz ich aktualizacja)	Nadleśnictwa, Starostowie	Częściowo	4 000	4 431	Zadanie realizowane przez starostwa powiatowe, ujęto koszty starostw w Lubartowie, Krasnymstawie i Sobiborze. Zadanie realizowane przez następujące nadleśnictwa: Świdnik, Lubartów, Tomaszów, Chelm, Mircze, Kraśnik, Sobibór.
28	Zalesianie gruntów prywatnych (w tym grunty nieużytkowane rolniczo i grunty rolne)	Starostwa Powiatowe, Właściciele gruntów	T	15 000	10,4	Nadleśnictwo Lubartów sporządziło plany zalesień PROW na łączną powierzchnię 40,72 ha. Nadleśnictwo Gościeradów: powierzchnia zalesiona 9,3 ha.
29	Zalesianie gruntów porolnych na terenach Lasów Państwowych	RDLP	T	500	8,6	Nadleśnictwo Lubartów: powierzchnia zalesiona 3,42 ha w tym 2002 ha odnowienie naturalne. Nadleśnictwo Gościeradów: powierzchnia zalesiona 2,0 ha.
Zadania planowane			4			
Zadania wykonane			4			
Koszty				19 500	4 450	
Gleby						
30	Wprowadzenie do m.p.z.p. konieczności ochrony gleb klasy I-IV i racjonalnego gospodarowania ich zasobami	Gminy	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane zgodnie z wymogami prawnymi
31	Promowanie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej	Gminy ODR	T	-	-	Zadanie na bieżąco realizowane, ujęto w edukacji ekologicznej
32	Promocja programów rolnośrodowiskowych	Gminy, Powiaty, ODR	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane przez ODR, dofinansowywane z PROW
33	Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych	Gminy, Powiaty, ODR	T	bkd	bkd	bd
34	Monitoring gleb zgodnie z wymaganiami prawnymi (w cyklach 5-letnich)	GIOS, IUNG w Puławach	T	bd	bd	Zadanie na bieżąco realizowane przez odpowiednie organy
35	Kontynuacja monitoringu gleb w zakresie odczynu i szkolenia z zakresu potrzeb wapnowania gleb (realizacja programu zmniejszenia kwasowości gleb)	IUNG w Puławach, Oddział Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie, ODR	T	200	2,8	Zadanie na bieżąco realizowane przez odpowiednie organy, podano koszty gm. Parczew
36	Kontynuacja monitoringu w zakresie zasobności gleb w fosfor, potas i magnez oraz szkolenia z zakresu znaczenia zasobności gleb dla wielkości plonów (realizacja programu poprawy zasobności gleb)	IUNG w Puławach, Oddział Stacji Chemiczno-Rolniczej w Lublinie, ODR	T	200	bd	Zadanie na bieżąco realizowane przez odpowiednie organy

Raport z wykonania Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/ częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
37	Wskazanie w powiatowych programach ochrony środowiska terenów przeznaczonych do rekultywacji i ustalenie kolejności jej wykonania	Powiaty	Bd	bkd	bkd	bd
38	Realizacja „Programu zabezpieczenia wąwozów lessowych przed erozją”	Wojewoda	Bd	13 200	17 500	Zadanie zrealizowane. Łącznie w latach 2009-2010 zabezpieczono 120 wąwozów (72 wąwozy w 2009r. i 48 wąwozów w 2010r.).
39	Rekultywacja terenów zdegradowanych (w tym m.in.: rekultywacja przez zalesienie terenów w otoczeniu ZA „Puławy” S.A., odwodnienie gruntów wsi Kaniwola / Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. , rekultywacja gruntów realizowana przez gminy)	Właściciele i zarządcy terenów, Powiaty, Gminy	Bd	2 000	330,9	Zadanie ochrony wąwozów lessowych realizowano w gm. Radechnica
40	Rekultywacja składowisk wyłączonych z użytkowania	Gminy, Zarządzający składowiskami	T	-	-	Zadanie realizowane w ramach planów gospodarki odpadami
Zadania planowane			11			
Zadania wykonane			8			
Koszty				15 600	17 833,7	
Zasoby kopalin						
41	Aktualizacja inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla obszaru województwa lubelskiego	Marszałek (Geolog Wojewódzki) Starostowie	Bd	200	bd	bd
42	Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji	Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie, Marszałek, Starostowie, Prowadzący eksploatację	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane zgodnie z wymogami prawnymi przez uprawnione organy
43	Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację poprzez wprowadzanie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i m.p.z.p. odpowiednich zapisów	Gminy	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco zgodnie z wymogami prawnymi
44	Przygotowanie programu wykorzystania wyrobisk po eksploatacji złóż kopalin pospolitych do budowy składowisk (np. odpadów azbestowych).	Marszałek	Bd	500	bd	bd
45	Opracowanie kart informacyjnych obszarów prognostycznych występowania złóż kopalin	Marszałek, Starostowie	Bd	500	bd	bd

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/ częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
46	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Koncesjonariusze	T	-	-	Zadanie realizowane przez koncesjonariuszy zgodnie z wymogami prawnymi
Zadania planowane			6			
Zadania wykonane			3			
Koszty				1 200	0	
Razem ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody						
Zadania planowane			43			
Zadania wykonane			36			
Koszty				44 206	35 042,5	

Tabela 21. Zasoby wodne, Przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
Zarządzanie zasobami wodnymi						
1	Realizacja programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego w gminie Komarówka Podlaska	RZGW Warszawa	T	220	bd	bd
2	Monitoring postępu erozji rz. Wisła	RZGW Warszawa	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco
3	Współpraca z instytucjami i analiza zjawisk hydrologicznych	RZGW Warszawa	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco
Gospodarka wodno-ściekowa						
4	Monitoring gospodarki wodno-ściekowej (badania wód, ścieków, odcieków, wizualizacja, kontroling parametrów ilościowych i jakościowych wody i ścieków)	Gminy: Kraśniczyn, Markuszów, Sawin, Ryki, Jarczów, Milanów, MPWiK Puławy	T	569	16,8	Zadanie zrealizowano w Puławach ze środków MWiK
5	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych na ścieki (szamba)	Gminy: Puchaczów, Łomazy, Sosnówka, Terespol, Potok Wielki	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco przez gminy
6	Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej w gminach, studia wykonalności, itp.	MPWiK Puławy, gminy: Urzędów, Urszulin, Markuszów, Kazimierz Dolny, Kurów, Kąkolewnica Wschodnia, Stężyca, Zamość, Łaszczów, Puchaczów, Skierbieszów, Niedźwiada, Niedrzwica, Strzyżewice, Wólka, Stoczek Łukowski, Podedworze	T	50	2 171,2	Zrealizowano w gm. Parczew, Piaski, Lubartów, Stary Zamość, Puławy, Markuszów, Miasto Chełm (projekt sieci kanalizacyjnej)
Zlewnia Bugu						
7	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach powyżej 100 tys. RLM w zlewni Bugu	Aglomeracje: Chełm	częściowo	28 350	852,1	Zadania w fazie projektowania, zrealizowano niewielkie odcinki kanalizacji, dokonano modernizacji gospodarki osadowej na oczyszczalni
8	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Bugu	Aglomeracje: Tomaszów Lub., Biała Podlaska, Hrubieszów	częściowo	16 179	3 027	Zrealizowano w gm. Łuków, Tomaszów Lubelski, Hrubieszów
9	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 2-15 tys. RLM w zlewni Bugu	Aglomeracje: Werbkowice, Horodło, Kamień, Sawin, Wierzbica, Urszulin, Trzebieszów, Janów	częściowo	102 767	69 765,8	Zrealizowano w gm. Urszulin, Terespol, Werbkowice, Kąkolewnica, Łaszczów, Wisznice, Trzebieszów, Piszczac, m. Terespol, Bełzec, Kamień, Dorohusk, Wisznice, Susiec

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
		Podl., Terespol, Międzyrzec Podl., Wisznice, Piszczac, Lubycza Król., Komarówka Podl., Konstantynów, Bełzec, Susiec, Sławatycze, Tyszowice, Łaszczów				
10	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach poniżej 2 tys. RLM w zlewni Bugu	Agglomeracje: Telatyn, Łomazy, Zalesie, Hańsk	częściowo	7750	735	Zrealizowano w gm. Zalesie
11	Projekty w zakresie gospodarki ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Bugu	Gminy: Wojsławice, Ruda Huta, Stary Brus, Wiryki, Siedliszcze, g. Włodawa, Białopole, Drelów, Rokitno, Tuczna, g. Tomaszów Lubelski, Jarczów, Rachanie, Komarów Osada, Dubienka	częściowo	26 795	1 131,3	Zrealizowano w gm. Dołhobyczów, Siedliszcze
12	Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w zlewni Bugu	Gminy: Hanna, Kamień, Wiryki, Sawin, Stary Brus, Ruda Huta, Wojsławice, g. Włodawa, Hańsk, Piszczac, Tuczna, Terespol, Biała Podlaska, Zalesie, Konstantynów, Wisznice, Komarów Osada, g. Tomaszów Lubelski, Jarczów, Kąkolewnica Wsch., Dubienka, Siedliszcze	częściowo	15528	17 155,8	Zrealizowano w gm.: Chełm, Grabowiec, Sosnówka, Zalesie, Kamień, Kąkolewnica, Hańsk, Wierzbica, Stary Brus, Drelów, Międzyrzec Podlaski, Biała Podlaska, Siedliszcze
13	Projekty gminne w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę (ujęcia, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe) w zlewni Bugu	Gminy: Chełm, Wiryki, g. Włodawa, Hrubieszów, Terespol, Międzyrzec Podlaski, Sawin, Stary Brus, Dubienka, Jarczów, Wierzbica, Werbkowice, Rachanie, Kąkolewnica Wsch., Komarówka Podl., Lubycza Król., Urszulin, Hańsk, Ruda Huta, g. Tomaszów Lub., Bełzec, Komarów-Osada, Wojsławice	częściowo	39 864	28 603,5	Zrealizowano w gm. Dołhobyczów, Sosnowica, Trzeszczany, Ulan-Majorat, Wola Urhuska, Łomazy, Białopole, Tomaszów Lub., Terespol, Kąkolewnica, Ruda Huta, Rokitno, Wierzbica, Leśna Podlaska

Raport z wykonania Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
Zlewnia Wieprza						
14	Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie	MPWiK Lublin	częściowo	195 488	19 867	Projekt realizowany ze środków POIiŚ, termin realizacji 2015r.
15	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach powyżej 100 tys. RLM w zlewni Wieprza	Aglomeracje: Lublin, Zamość	częściowo	70 866	28 383,3	Zrealizowano w gm. Zamość, Lublin, Sitno
16	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza	Aglomeracje: Krasnystaw, Ryki, Dęblin, Lubartów, Bychawa, Milejów, Łączna, Radzyń Podlaski, Parczew	częściowo	67471	23 399,2	Zrealizowano w gm.: Bychawa, Lubartów, Parczew, Krasnystaw, Radzyń Podlaski, Ryki
17	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 2-15 tys. RLM w zlewni Wieprza	Aglomeracje: Wołyń, Zwierzyniec, Krasnobród, Szczepieszyn, Piaski,, Czemierniki, Tarnawatka, Puchaczów, Trawniki, Izbica, Siennica Różana, Garbów, Strzyżewice, Niedźwiada, Jeziorzany, Stanin, Baranów, Michów, Krzywda, Serokomla, Wojcieszków, Niedzwica Duża, Rejowiec Fabryczny	częściowo	105161	34 353,1	Zrealizowano w gm. Siemień, Ludwin, Strzyżewice, Tarnawatka, Piaski, Czemierniki, Szczepieszyn, Trawniki, Stanin, Niedzwica Duża, Serokomla, Baranów, Krzywda, Wojcieszków, Niedzwica Duża, Rejowiec Fabryczny i Wołyń
18	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach poniżej 2 tys. RLM w zlewni Wieprza	Aglomeracje: Kraśniczyn, Goraj, Borki, Zakrzówek	częściowo	11190	3 380,5	Zrealizowano w gm. Bełżyce, Zakrzówek
19	Projekty w zakresie gospodarki ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza	Gminy: Rejowiec Fabryczny, Ułęż, Ostrówek, Serniki, Wysokie, Spiczyn, Rybczewice, Adamów, Nielisz, g. Krasnystaw, Radechnica, Łabunie, Stary Zamość, Skierbieszów	częściowo	48844	14 287,5	Zrealizowano w gm.: Gorzków, Wólka, Serniki, Spiczyn, Radechnica Skierbieszów Kamionka Konopnica
20	Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w zlewni Wieprza	Gminy: Wołyń, Adamów, Łabunie, Sułów, Stary Zamość, Radzyń Podlaski, Rudnik, Piaski, Głusk, Kraśniczyn, Krasnystaw, Siennica Różana, Izbica, Ułęż, Wysokie, Rejowiec Fabryczny, Strzyżewice	częściowo	15 963	9 908,8	Zrealizowano w gm. Gorzków, Siemień, Bełżyce, Wysokie, Lubartów, Stary Zamość, m. Krasnystaw, Siennica Różana, g. Krasnystaw, Łopiennik Górny, Mełgiew, Żółkiewka, Krzczonów

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
21	Projekty gminne w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę (ujęcia, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe) w zlewni Wieprza	Lublin, Zamość, Milejów, Deblin, Lubartów, Stary Zamość, Bychawa, Izbica, Rejowiec Fabr., Łabunie, Serokomla, Puchaczów, Głusk, Jastków, Sitno, Krasnobród, Zwierzyniec, Wołyń, Ułęż, Siennica Różana, Jeziorzany, Borki, Stanin, Adamów, Niedźwiada, Michów, Wołyń, Piaski, Trawniki, Kraśniczyn, Rybczewice, Skierbieszów	częściowo	73 600	16 570,6	Zrealizowano w gm.: Gorzków, Ostrów Lubelski, Siemień, Wólka, Wysokie, Bychawa, Spiczyn, Parczew, Piaski, Szczepczyszyn, Lubartów, m. Krasnystaw, g. Zamość, Lublin, Adamów, Siennica Różana, Sitno, Stanin, g. Krasnystaw, Niedzwica Duża, Krasnobród, Jeziorzany, Konopnica, Świdnik
Zlewnia Wisły						
22	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wisły	Aglomeracje: Puławy, Kraśnik, Poniatowa, Dęblin,	częściowo	33 150	7 847	Zrealizowano w gm. Puławy, m. Kraśnik, gm. Kraśnik, Dęblin
23	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 2-15 tys. RLM w zlewni Wisły	Aglomeracje: Urzędów, Nałęczów, Gościeradów	częściowo	30 455	13 903,5	Zrealizowano w gm. Stoczek Łukowski, Kazimierz Dolny, Urzędów, Wąwolnica, Nałęczów
24	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach poniżej 2 tys. RLM w zlewni Wisły	Aglomeracje: Abramów	częściowo	125	0	Zadania nie zrealizowano
25	Projekty w zakresie gospodarki ściekowej realizowane w pozostałych gm. zlewni Wisły	Gminy: Wola Mysłowska, Łaziska, Józefów n/Wisłą, Markuszów	częściowo	8 790	993,3	Karczmiska
26	Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w zlewni Wisły	Gminy: Wąwolnica, Urzędów	częściowo	155	0	Zadań nie zrealizowano
27	Projekty gminne w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę (ujęcia, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe) w zlewni Wisły	MWiK Puławy, Gminy: Kraśnik, Kazimierz Dolny, Krzywda, Stężyca, Urzędów, Wilkołaz, Markuszów, Baranów, Łaziska, Józefów	częściowo	24 210	12 078,8	Zrealizowano w gm. Stoczek Łukowski, Puławy, Kazimierz Dolny, Józefów n/Wisłą, Dęblin, Stężyca
Zlewnia Sanu i Sanny						
28	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Sanu i Sanny	Aglomeracja: Biłgoraj	częściowo	32 961	12 099	Zadanie w trakcie realizacji w gm. Biłgoraj
29	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 2-15 tys. RLM w zlewni Sanu i Sanny	Aglomeracje: Biszczka, Tarnogród, Dzwola, Terespol, Potok Wielki, Lipiny Dolne, Trzydnik Duży, Łukowa, Frampol, Józefów, Janów Lubelski	częściowo	45 507	31 323	Zrealizowano w gm. Aleksandrów, Tarnogród, Józefów, Łukowa, Frampol, Terespol, Janów Lubelski, Susiec

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
30	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach poniżej 2 tys. RLM w zlewni Sanu i Sanny	Aglomeracje: Godziszów	częściowo	5 758	bd	bd
31	Projekty w zakresie gospodarki ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Sanu i Sanny	Gminy: Obsza	częściowo	14 936	4 330,4	Zrealizowano w gm. Potok Górny i Obsza ze środków PROW
32	Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w zlewni Sanu i Sanny	Gminy: Biszczka, Godziszów, Potok Wielki	częściowo	1 016	851, 1	Godziszów
33	Projekty gminne w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę (ujęcia, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe) w zlewni Sanu i Sanny	Gminy: Janów Lubelski, Biłgoraj, Tarnogród, Biszczka, Susiec, Godziszów	częściowo	11 238	4 318,1	Tarnogród, Dzwola, Susiec
Kanalizacja deszczowa						
34	Projekty w zakresie budowy i modernizacji kanalizacji deszczowej w województwie	Tomaszów Lubelski, Biłgoraj, Puławy, Radzyń Podlaski, Kock	T	4 523	12 636,5	Zrealizowano w gm.: Łuków, Tomaszów Lubelski, Lublin, Dęblin, Puławy oraz w DPS Teodorówka
Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki ściekowej realizowane przez przedsiębiorców						
35	Modernizacja podczyszczalni ścieków	Polski Ogród Sp. z o.o. w Rykach	N	5 000	0	Zadania nie zrealizowano
36	Modernizacja oczyszczalni ścieków	Biowet Puławy	bd	80	bd	bd
Ochrona przed powodzią i suszą						
37	Polder Stężyczko-Maciejowicki budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach	WZMiUW w Lublinie	N	5 000	0	Przesunięto realizację z powodu braku środków finansowych
38	Odbudowa zbiornika wodnego w Bochotnicy Gm. Kazimierz Dolny	WZMiUW w Lublinie	N	4 000	0	Przesunięto realizację z powodu braku środków finansowych
39	Zbiornik Mytycze – zabudowa wyrw w skarpie odwodnej m. Rozkopaczew, Gm. Ostrów Lubelski	WZMiUW w Lublinie	T	500	500	Zadanie zrealizowano
40	Odbudowa zbiornika w m. Dratów, Gm. Ludwin	WZMiUW w Lublinie	N	500	0	Przesunięto realizację z powodu braku środków finansowych
41	Budowa zbiornika małej retencji w m. Kozieniec (Gm.Siennica Różana)	Gmina Siennica Różana	T	1 333	315	Siennica Różana
42	Budowa zbiornika wodnego Biszczka-Żary	Gmina Biszczka	T	5 000	0	Projekt realizowany w 2008r. ze środków ZPORR, całkowity koszt 7,6 mln zł.
43	Budowa zbiornika małej retencji „Poczekajka” w m. Pawłów	Gmina Rejowiec Fabryczny	N	700		Zadania nie zrealizowano
44	Budowa wielozadaniowego zbiornika w dolinie rzeki Wieprz	Gmina Szczepieszyn	T	1 000	bd	Gmina realizuje zadanie własnymi środkami.
45	Budowa zbiornika wodnego w miejscowości Oleśniki	Gmina Trawniki	N	100	0	Zadanie nie zrealizowane, trwa pozyskiwanie środków finansowych

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
46	Budowa 9 zbiorników wodnych w gminie Steżycza	Gmina Steżycza	N	3 250	0	Zadania nie zrealizowano z powodu braku środków finansowych
47	Systemy melioracyjne w gminie Steżycza	Gmina Steżycza	N	2 000	0	Zadania nie zrealizowano z powodu braku środków finansowych
48	Urządzenia hydrotechniczne w Gm. Steżycza	Gmina Steżycza	N	100	0	Zadania nie zrealizowano z powodu braku środków finansowych
49	Budowa zbiornika przeciwpowodziowego z funkcją retencyjno-rekreacyjną na rzece Śwince w m. Wesołówka	Gmina Puchaczów	N	2 700	0	Trwają prace przygotowawcze, wykup działek, poszukiwanie środków finansowych
50	Budowa zbiorników małej retencji w Żurawińcu i Luszawie	Gmina Ostrówek	N	350	0	Zadania nie zrealizowano z powodu braku środków finansowych, bd o terminie realizacji
51	Zbiornik retencyjny Rzeczycza Księża	Gmina Trzydnik Duży	N	6 000	0	Zadania nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
52	Budowa zbiornika Wąwolnica	Gmina Wąwolnica	bd	3 000	bd	bd
53	Budowa zbiornika retencyjnego „Brzozowiec-Janostów-Siedliszcze-Rogatka-Holendry”	Gmina Dubienka	bd	60	bd	bd
54	Utrzymanie rzeki Wisły km 295,2 - 456,0 (opaski brzegowe)	RZGW Warszawa	T	6 700	bd	bd
55	Utrzymanie rzek Wieprz, Bystrzyca, Bug graniczny (udrażnianie koryt, zabezpieczanie brzegów)	RZGW Warszawa	T	3 540	323,9	Wykonano udrożnienia na rz. Wieprz
56	Modernizacje obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Chodelka, Wisła, Sanna, Świder, Biała, Huczwa, Rzeczycza, Okrzejka, Żółkiewka, Bystrzyca, Wyzlica, Lubańka, Uherka, Krzna, Bug, Wieprz, Kosarzewka, Bukowa, Pasternik, Rudka, Włodawka, Żyława, Zielawa, Żarnica, Wolica, Lutnia, Sanna, ciek Struga, Wilkojadka, Por, Urzędówka, Biała Łada, Czarna, Bylina, Podlipie, Tuczyn, Stanówka, Wełnianka, Złota Korchów)	WZMiUW w Lublinie	T	140 575	bd	Zrealizowano obwałowania rzek Świder, Huczwa, Biała, Rzeczycza, Okrzejka, Uherka, Krzna, Bug, Struga, pozostałych zadań nie zrealizowano z powodu braku środków finansowych
57	Melioracje użytków rolnych (Gm. Nałęczów, Łęczna, Sitno, Trzeszczany, Potok Górny, Milejów, Tarnogród, Łomazy, Piszczac, Tuczna, Stanin)	WZMiUW w Lublinie	częściowo	8 070	bd	Zrealizowano zadanie w gm. Łomazy, pozostałe zadania będą realizowane
58	Odbudowa urządzeń melioracji szczegółowych (Gm. Wysokie, Chrzanów)	WZMiUW w Lublinie	N	150	0	Przesunięto realizację z powodu braku środków finansowych
Nieujęte w programie						
59	Budowa zbiornika małej retencji w Krasnymstawie	Krasnymstaw	T	-	25	-
60	Budowa zbiornika retencyjnego gm. Józefów	Gm. Józefów	T	-	967,6	-
61	Budowa magazynu na materiały przeciwpowodziowe w Opolu Lubelskim	Województwo Lubelskie	T	-	550,8	-

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
62	Zagospodarowanie zbiorników wodnych w m. Stara Wieś	Gmina Końskowola	T	-	1173,8	-
63	Modernizacja oczyszczalni ścieków	PGKiM w Rykach Sp. z o.o.	T	-	203	-
Zadania planowane			54			
Zadania wykonane			45			
Koszty				1 239 187	378 048,3	

Tabela 22. Powietrze atmosferyczne, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
1	Wdrożenie Systemu Zarządzania Jakością (wg PN-EN ISO 9001:2001) w obszarze monitorowania i pomiarów wielkości emisji	EC Lublin – Wrotków Sp. z o.o.	T	20	bd	Od 2010 r. Elektrociepłownia posiada certyfikat Systemu Zarządzania Jakością w zakresie pomiarów technologicznych oraz fizykochemicznych wykonywanych we własnych laboratoriach potwierdzający spełnienie wymagań normy PN-EN ISO 9001:2009.
2	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie sposobów zmniejszenia zużycia energii i ciepła, korzystanie z transportu zbiorowego, itp	Gminy, Powiaty, POE	T	-	-	Zadanie realizowane w ramach edukacji ekologicznej
3	Monitoring jakości powietrza	WIOŚ w Lublinie, WSSE, PSSE	T	Koszty w ramach PMS		Zadanie zrealizowano
4	Realizacja projektu uspokojenia ruchu drogowego pn. „Miasteczko Holenderskie” na terenie miasta Puławy	Miasto Puławy	T	2 000	2 417	Zadanie zrealizowano w latach 2008-2009, całkowity koszt 4 835 tys. zł.
5	Realizacja projektu uspokojenia ruchu drogowego pn. „Miasteczko Holenderskie” na drogach wojewódzkich w Puławach	Samorząd Województwa ZDW	T	18 572	18 572	Zadanie zrealizowano w latach 2008-2009, całkowity koszt 25 633 tys. zł.
6	Modernizacja kotłowni w budynkach użyteczności publicznej (likwidacja kotłów węglowych) oraz budowa nowych systemów grzewczych z wykorzystaniem technologii przyjaznych środowisku	UG, SP, Zakł. Opieki Zdrow., Parafie	częściowo	6 300	11 499,1	Zadanie realizowano w kilkudziesięciu gminach, ośrodkach kościelnych, zakładach opieki zdrowotnej
7	Modernizacje kotłowni zakładowych	MPWiK Sp. z o.o. w Lublinie, BWiK WODKAN Sp. z o.o. Biała Podlaska, Sp. Mleczarska BIOMLEK w Chełmie, Cukrownia Werbkowice, OSM Krasnystaw, inne	bd	2 700	bd	bd
8	Modernizacja sieci ciepłowniczych na terenie miasta Lublina	LPEC Sp. z o.o.	częściowo	9 000	6 304,2	Zadanie w trakcie realizacji
9	Sukcesywna rozbudowa sieci ciepłowniczej w Puławach i podłączanie do sieci nowych obszarów rozwojowych miasta	OPEC Sp. z o.o. w Puławach	bd	3 000	bd	bd
10	Realizacja miejskiego programu ograniczenia niskiej emisji	Gmina Miasto Kraśnik	częściowo	1 200	539,8	Zadanie w trakcie realizacji
11	Plantacja roślin energetycznych	Łęczyńska Energetyka Sp. z o.o. w Bogdanie	N	1 730	0	Zadania nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
12	Modernizacja ciepłowni na elektrociepłownię	Łęczyńska Energetyka Sp. z o.o. w Bogdanie	N	330 000	0	Zadania nie zrealizowano, bd o terminie realizacji

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
13	Modernizacja sieci ciepłowniczej Bogdanka-Łęczna	Łęczyńska Energetyka Sp. z o.o. w Bogdancie	N	901	0	Zadania nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
14	Modernizacja istniejących węzłów ciepłych oraz modernizacja /zmiana układu zasilania w ciepło budynków ogrzewanych dotychczas z węzła grupowego W-03, W0-4, W0-5 i WH-2 (os. Kościuszki), W-63 (os. Koniczynka) oraz ogrzewanych z węzła WH-1	MPEC Sp. z o.o. Chełm	bd	2060	bd	bd
15	Budowa spinki sieci ciepłowniczej, modernizacja sieci ciepłowniczych i podłączenie nowych odbiorców do miejskiego systemu ciepłowniczego	MPEC Sp. z o.o. Chełm	bd	400	bd	bd
16	Budowa bloku energetycznego opalanego paliwem gazowym z instalacji zgazowania węgla (IGCC) o mocy 280 MW	EC Lublin – Wrotków	N	514 340	0	Zadanie nie zrealizowano, realizacja od 2013 roku
17	Budowa bloku energetycznego opalanego węglem kamiennym z kopalni KWK Bogdanka w wysokosprawnej technologii o parametrach nadkrytycznych o mocy 2x800 MW	EC Lublin – Wrotków	N	576 000	0	Zadanie w trakcie realizacji
18	Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w EC Lublin Wrotków Sp. z o.o. w oparciu o biomasę i paliwa alternatywne	EC Lublin – Wrotków	N	2 500	0	Zadania nie zrealizowano, realizacja od 2013 roku
19	Przebudowa kotła parowego pod kątem dostosowania do obowiązujących norm emisji	ZA „Puławy” S.A	Częściowo	20 000	29 975	Zadanie zrealizowano
20	Budowa instalacji do odsiarczania spalin w zakładowej elektrociepłowni	ZA „Puławy” S.A	częściowo	200 000	39 953	Inwestycja w trakcie realizacji, zakończenie planowane na 2012r.
21	Modernizacja pieca (wymiana wentylatora, układu sterowania oraz AKPiA) w celu redukcji emisji NOx z podgrzewaczy soli grzewczej na instalacji Melaminy I	ZA „Puławy” S.A	bd	2 000	bd	bd
22	Budowa instalacji do redukcji podtlenu azotu z Wydz. Saletry Amonowej	ZA „Puławy” S.A	częściowo	1 300	130,5	Rozpoczęto realizację zadania, planowane zakończenie w 2012r.
23	Generator gazowy	Megatem EC Lublin Sp. z o.o.	N	1 500	0	Zadania nie zrealizowano, w trakcie realizacji
24	Współspalanie	Megatem EC Lublin Sp. z o.o.	N	750	0	Zadania nie zrealizowano, w trakcie realizacji
25	Blok biomasowy	Megatem EC Lublin Sp. z o.o.	N	93 840	0	Zadania nie zrealizowano, w trakcie realizacji
26	Modernizacja sieci ciepłowniczych (ograniczanie strat na przesył ciepła)	PEC Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej	częściowo	2 700	770,3	Wymieniono sieć ciepłowniczą na os. Kopernika
27	Przyłączanie budynków do msc w ramach likwidacji niskiej emisji	PEC Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej	częściowo	750	369,8	Zadanie w trakcie realizacji
28	Spawanie laserowe – zmniejszenie emisji pyłów spawalniczych	SIPMA S.A. Lublin	bd	1 250	bd	bd

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
29	Modernizacja kotłowni (2009-2010) i modernizacja pieca wapiennego (2008 r.)	Cukrownia Werbkowice	N	1 400	bd	Zakład w trakcie likwidacji
30	Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych	Gminy, Powiaty, ZOZ, KUL, szpital wojewódzki, szpitale powiatowe, szkoły	T	33 930	44 696,2	Zadanie zrealizowane w kilkudziesięciu gminach województwa, dofinansowane ze środków WFOŚiGW w Lublinie
31	Termomodernizacje budynków zakładowych	MPWiK „Wodociągi Puławskie” Sp. z o.o., Kraśnickie PWiK Sp. z o.o., inne	bd	1 000	bd	bd
32	Modernizacja systemu energetycznego (kotłowni) i termomodernizacja budynku SP ZOZ w Krasnymstawie	SP ZOZ, SP w Krasnymstawie	T	6 000	14 965,4	Zadanie zrealizowano
33	Budowa przyłączy ciepłowniczych niskoparametrowych	Gmina Dubienka	bd	388	bd	bd
34	Kolektory słoneczne, małe elektrownie wodne, wiatraki (40 szt. w gm. Godziszów), pompy ciepła (w tym montaż solarów z ekonomizerami w SP WSS w Chełmie)	Prywatni właściciele, gminy, szkoły, nadleśnictwa, parafie, itp	częściowo	20 600	9 087	Zadania w trakcie realizacji w kilkudziesięciu gminach województwa
35	Budowa farmy elektrowni wiatrowych	PRO_ECO Sp.z o.o. NORDEX A.G., gm. Stoczek Łukowski	N	200 000	0	Zadania nie zrealizowano, przesunięto realizację na lata 2011-2014
36	Budowa kotłowni opalanej słomą o mocy 1,2 MW	Gmina Janów Podlaski	N	10 500	0	Zadanie zrealizowane w 2008r.
37	Modernizacja gospodarki biogazem na oczyszczalni ścieków (wykorzystanie biogazu do produkcji energii elektrycznej)	PGK Sp. z o.o. Zamość	N	1 700	0	Zadanie w trakcie realizacji w 2011r.
38	Wykorzystanie biogazu na oczyszczalni ścieków jako odnawialnego źródła energii	MPWiK „Wodociągi Puławskie” Sp. z o.o.	częściowo	2 050	239,1	Zadanie w trakcie realizacji, zakończenie 2011
39	Zakup palnika pyłowo-powietrznego typu „CARBO”	Zakład Produkcji Cegły Stanisław Zdyb i Spółka	bd	50	bd	bd
40	Zakup 12 nowych autobusów zasilanych gazem ziemnym	MZK Zamość	bd	8 800	bd	bd
41	Przystosowanie autobusów miejskich do zasilania gazem ziemnym wraz z zamontowaniem silnika spełniającego normę Euro 4	MZK Zamość	bd	620	bd	bd
42	Poprawa dostępności i jakości komunikacji miejskiej, dla miasta Puławy wraz z obszarami sąsiednich gmin, funkcjonalnie powiązanych w ramach porozumienia w sprawie wspólnej komunikacji miejskiej (w tym: wymiana taboru MZK Sp. z o.o. na	Gmina Miasto Puławy, MZK Sp.z o.o.	częściowo	8 000	655,1	Projekt w trakcie realizacji, wykonano studium wykonalności.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
	proekologiczny, modernizacja infrastruktury przystankowej, promowanie korzystania z komunikacji miejskiej, wprowadzenie nawigacji satelitarnej dla autobusów					
Inwestycje drogowe						
43	Budowa obwodnicy m. Serokomla	ZDW w Lublinie	częściowo	400	bd	Projekt Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 808 Łuków-Serokomla-Kock na odcinku od km 0+039,39 do km 6+000 oraz od km 20+100 do km 25+142,45 znajduje się na liście kluczowych projektów RPO WL, inwestycja w realizacji
44	Budowa obwodnicy miasta Kraśnik	ZDW w Lublinie	bd	300	bd	Zrealizowano inwestycje budowy obwodnicy miasta Kraśnik DK 74 i DK 19 ze środków PO IiŚ
45	Budowa obwodnicy Nałęczowa	ZDW w Lublinie	N	1 400	0	Inwestycji nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
46	Budowa obwodnicy Biłgoraja (południowa)	ZDW w Lublinie	N	1 340	0	Inwestycji nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
47	Budowa obwodnicy północnej Biłgoraja	Miasto Biłgoraj	N	28 700	0	Inwestycji nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
48	Obwodnica Chełma	GDDKiA, ZDW w Lublinie, Miasto Chełm	N	500		Inwestycji nie zrealizowano, trwa proces projektowy
49	Obwodnica miasta Międzyrzec Podlaski (wschodnia)	Gmina Międzyrzec Podlaski	N	4 000		Inwestycji nie zrealizowano, bd o terminie realizacji
50	Obwodnica Puław (II etap)	GDDKiA Warszawa	N	30 000	0	Inwestycja w trakcie przygotowania
51	Obwodnica Frampola	GDDKiA Warszawa	N	10 300	0	Inwestycja w trakcie realizacji
52	Obwodnica Gorajca	GDDKiA Warszawa	N	72 270	0	Inwestycja w trakcie prac przygotowawczych
53	Obwodnica Hrubieszowa	GDDKiA Warszawa	N	42 471	0	Projekt finansowany ze środków PO RPW, inwestycja w trakcie przygotowania (wybór wykonawcy)
54	Obwodnica Kraśnika	GDDKiA Warszawa	T	89 500	115 400	Obwodnica zrealizowana, oddana do użytku w 2010r., dofinansowano ze środków POIiŚ
Zadania nieuwjęte w Programie						
55	Modernizacja napędu pompy wody sieciowej PWS 2 w EC Lublin Wrotków	PGE GiEK S.A. – Oddział ECL (TRE)	T	0	953,7	-
56	Modernizacja części sieci ciepłowniczej podłączenia nowych odbiorców, modernizacja węzłów ciepłowniczych	Dalkia Kraśnik Sp. z o.o.	T	0	1 063	-
57	Budowa instalacji odsiarczania i odpylania	Łęczyńska Energetyka Sp. z o.o. w Bogdanie	T	0	9 608	-
58	Modernizacja systemu odpylania	Megatem EC-Lublin sp. z o.o.	T	0	511,9	-
59	Modernizacje kotłów i emitorów	Dalkia Świdnik sp. z o.o.	T	0	840	-
60	Instalacja odpylania spalin dla Centralnej Ciepłowni przy ul. Towarowej 9 w Chełmie - etap II (odpylanie dla kotła WR 25 - Nr 2)	MPEC Chełm	T	0	610	-
61	Instalacja odpylania spalin dla Centralnej Ciepłowni w Chełmie - etap I	MPEC Chełm	T	0	680,5	-
62	Budowa sieci ciepłej magistralnej DN 250 po terenie miasta Łuków	Przeds. Energetyki Ciepłej w Łukowie Sp. z o.o.	T	0	2 417,6	-

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
63	Modernizacja sieci ciepłowniczej we Włodawie	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. we Włodawie	T	0	640	-
64	Wymiana sieci ciepłowniczej niskoparametrowej kanałowej na os."Kopernika" w Białej Podlaskiej na sieć wysokich parametrów preizolowaną - etap I.	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej	T	0	681,4	-
65	Modernizacja sieci ciepłowniczej we Włodawie	MPGK Sp. z o.o. we Włodawie	T	0	730,5	-
66	Modernizacja kotła typu WR-5 nr 1 wraz z instalacją odpylania i automatyką oraz systemu odbioru pyłów ze zbiorników cyklodfiltrów kotłów nr 1,2,3 w Ciepłowni w Lubartowie.	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Lubartowie Spółka z o.o.	T	0	721,7	-
67	Modernizacja kotła grzewczego WR10/12 opalanego miałem węglowym wraz z wymianą baterii cyklonów odpylania spalin na terenie ciepłowni C-1 w Biłgoraju.	Biłgorajskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	T	0	873	-
68	Modernizacja odpylania kotła WR-5/M	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Radzynie Podl.	T	0	93	-
69	Modernizacja ekonomizerów na kotłach WR i OR oraz modernizacja emitera (komin)	Dalkia Świdnik Sp. z o.o.	T	0	840	-
Bez inwestycji drogowych						
Zadania planowane			42			
Zadania wykonane			32			
Koszty				2 089 851	201 437,8	
Z inwestycjami drogowymi						
Zadania planowane			54			
Zadania wykonane			34			
Koszty				2 371 032	316 837,8	

Tabela 23. Hałas, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
1	Kontynuowanie kontroli przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu z obiektów działalności gospodarczej i przemysłowej	WIOŚ w Lublinie	T	Koszty w ramach PMS		Zadanie realizowane na bieżąco
2	Wprowadzenie stref wolnych od ruchu w centrach miast	Gminy	bd	b.k.d.	b.k.d.	bd
3	Egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych	Policja	T	b.k.d.	b.k.d.	Zadanie realizowane
4	Wprowadzenie do m.p.z.p. zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczanie terenów o zróżnicowanej funkcji)	Gminy	T	b.k.d.	b.k.d.	Realizacja na bieżąco zgodnie z wymogami prawnymi
5	Monitoring hałasu emitowanego przez zakłady	Przedsiębiorstwa	T	bd	bd	Realizacja na bieżąco zgodnie z wymogami prawnymi, koszty po stronie przedsiębiorców
6	Realizacja projektu uspokojenia ruchu drogowego pn. „Miasteczko Holenderskie” na terenie miasta oraz na drogach wojewódzkich w Puławach	Miasto Puławy, ZDW	T	-	-	Zadanie zrealizowane, koszty w dziale powietrze atmosferyczne
7	Budowa obwodnic miast wraz z zabezpieczeniami akustycznymi	GDDKiA, WZD, Gminy	częściowo	-	-	Ujęto w dziale Powietrze atmosferyczne
8	Realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne) na obszarach wzmożonego ruchu komunikacyjnego	Zarządcający drogą, samorządy	T	bd	bd	Zadanie realizowane na bieżąco w trakcie modernizacji i budowy dróg
9	Optymalizacja procesów produkcji w celu redukcji emisji hałasu do środowiska oraz sadzenie drzew wokół zakładów.	Przedsiębiorstwa (m.in.: PGK Sp. z o.o. w Lubartowie, MPWiK „Wodociągi Puławskie” Sp. z o.o., KSC S.A. Oddział Cukrownia Lublin, Cementownia Chełm, Cukrownia Werbkowice, Polski Ogród Sp.z o.o. w Rykach)	częściowo	1 600	bd	W Cementowni Chełm zainstalowano tłumiki hałasu
Zadania planowane			9			
Zadania wykonane			8			
Koszty				1 600	0	

Tabela 24. Pola elektromagnetyczne, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
1	Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz prowadzenie rejestru o terenach na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (art.124 ustawy POŚ)	WIOŚ w Lublinie	T	bd	bd	Zadanie realizowane cyklicznie, koszty w ramach monitoringu środowiska
2	Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji pól elektromagnetycznych	Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco
3	Wprowadzenie do m.p.z.p. zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzgl. walorów krajobrazowych, wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania terenu na którym występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	Gminy	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco, nie stwierdzono występowania przekroczeń poziomów pól elektromagnetycznych
Zadania planowane			3			
Zadania wykonane			3			
Koszty				0	0	

Tabela 25. Poważne awarie przemysłowe, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
1	Bieżący nadzór nad zakładami zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR, ZZR) oraz aktualizacja rejestru tych zakładów	KW PSP, KP PSP, WIOŚ	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco
2	Wyznaczenie miejsc postoju dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne	Wojewoda, Samorządy lokalne	bd	bkd	bkd	W projektach modernizacji i budowy dróg krajowych wymagane są miejsca postoju dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne
3	Kontynuacja współpracy z Państwowym Urzędem Ekologii i Zasobów Naturalnych Obwodu Wołyńskiego i Lwowskiego w zakresie przeciwdz. ew. poważnym awariom przemysł.	KW PSP, Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki	T	bkd	bkd	W 2009 r. w Stowarzyszeniu Samorządów Euroregionu Bug w Chełmie został złożony wniosek pn. „Szkolenie strażaków z obszaru Związku Transgranicznego Euroregionu Bug i prezentacja dobrych praktyk”, funkcjonującego w ramach Programu Wspierania Inicjatyw Transgranicznych w Euroregionie Bug.
4	Opracowywanie zewnętrznych planów operacyjnych i ich aktualizacja	KW PSP,	T	bd	bd	Zadanie realizowane zgodnie z ustawodawstwem, koszty po stronie ZDR
5	Analiza i przeciwdziałanie realizacji zewnętrznych planów operacyjnych (raz na 3 lata) celem ich aktualizacji	KW PSP	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane zgodnie z ustawodawstwem, w 2010r. na terenie ZA Puławy S.A., FM Jobon przeprowadzono wojewódzkie wieloszczeblowe ćwiczenia zgrzywające, mające na celu sprawdzenie możliwości współdziałania służb ratowniczych, podmiotów wspomagających oraz struktur zarządzania kryzysowego poszczególnych szczebli w likwidacji skutków PA
6	Informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o wystąpieniu poważnych awarii	Wojewoda KW PSP	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane zgodnie z ustawodawstwem
7	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	Gminy, Wojewoda, Zarządcy dróg	T	0	8	Organizowane są spotkania edukacyjne dotyczące np. zachowań w trakcie zagrożeń, np. turnieje wiedzy pożarniczej,
8	Uwzględnianie lokalizacji ZDR i ZZR w m.p.z.p.	Gminy	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco
9	Usuwanie skutków awarii w przypadku nie ustalenia sprawy	Starosta	T	bkd	bkd	Zadanie realizowane na bieżąco
10	Doposażenie jednostek PSP i OSP w sprzęt specjalistyczny z zakresu ratownictwa chemicznego, (w tym samochodów ratowniczo-gaśniczych) usuwania zagrożeń ekologicznych, itp.	KM PSP (Lublin, Zamość), KP PSP (Łęczna, Krasnystaw, Puławy, Świdnik, Tomaszów Lub., Hrubieszów, Ryki i in), OSP Ratownictwo Wodne w Lublinie, OSP (gminy)	T	11 000	19 312,9	Zrealizowano szereg zadań przede wszystkim związanych z doposażeniem OSP, zakupiono samochody ratowniczo-gaśnicze w ilości 28 szt. w 2009r. i 19 szt. w 2010r., 11 zestawów dla ratownictwa technicznego, 5 motopomp, 1 zestawu sprzętu nurkowego do usuwania zagrożeń ekologicznych
Zadania planowane			10			
Zadania wykonane			9			
Koszty				11 000	19 312,9	

Tabela 26. Edukacja ekologiczna, przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2009-2010

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
1	Edukacja ekologiczna realizowana w przedszkolach i szkołach (programy ekologiczne, konkursy, olimpiady)	Szkoły, Przedszkola, Gminy, Powiaty	T	2 000	4 065,5	Zadanie realizowane w poszczególnych gminach na bieżąco: programy edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych, akcje sprzątania świata, konkursy i olimpiady, znaczne dofinansowanie WFOŚiGW w Lublinie
2	Edukacja ekologiczna społeczeństwa realizowana poprzez: kampanie informacyjno-edukacyjne, imprezy o tematyce ekologicznej konferencje, konkursy, zajęcia pozalekcyjne, la społeczeństwa	Powiaty, Media, OSP, Muzeum Nadwiślańskie, LODR, Stowarzyszenia, LFOŚN, LOP, Komunalne Związki Gmin, Inne jednostki	T	2 800	872,1	Na terenie województwa działa Lubelska Fundacja Ochrony Środowiska organizująca m.in. coroczną Olimpiadę Wiedzy Ekologicznej na terenie województwa lubelskiego, LOP i inne organizacje
3	Warsztaty terenowe dla nauczycieli przedmiotów przyrodniczych	Towarzystwo Wiedzy Powszechnej w Lublinie	bd	50	bd	Bd, zadania nie dofinansowano ze środków WFOŚiGW
4	Wydawanie folderów o tematyce ekologicznej, zakup literatury, przewodniki, albumy, informatory publikacje poświęcone przyrodzie, biuletyny, materiały pokonferencyjne, itp.	Towarzystwo dla Natury i Człowieka, RDLP, PAN Oddz. W Lublinie, PZŁ, PTTK, PK, PN,	T	500	632,3	Zadanie zrealizowano
5	Edukacja dzieci i młodzieży szkolnej realizowana przez Parki Krajobrazowe i Park Narodowy	PK „Podlaski Przełom Bugu”, ZPK Polesia, PK „Lasy Janowskie”, ZPK Wyżyny Lubelskiej, Poleski PN	T	300	392,6	Zadanie zrealizowano
6	Rozwój bazy edukacyjnej Poleskiego PN Oraz modernizacja OEE ZPK Polesia	Poleski PN, ZPK Polesia	T	377	325,6	Zadanie zrealizowano
7	Rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych, wykonanie tablic informacyjnych w PK i na szlakach turystycznych	Gminy, Powiaty, LODR	T	400	90,3	Zadanie zrealizowano
8	Udział pracowników Dep.Rolnictwa i Środow. Urzędu Marszałkowskiego oraz pracowników Wydz. OŚiR Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w szkoleniach, kursach, konferencjach z zakresu ochrony środowiska	Wojewoda Lubelski, Marszałek	T	60	28	Zadanie realizowano tylko w 2010r.
9	Szkolenie rolników w zakresie stosowania środków ochrony roślin, zasad KDPR	Lubelska Izba Rolnicza w Lublinie, ODR	T	60	bd	Zadanie na bieżąco realizowane przez LODR Końskowola, także w formie apeli na stronach www.
10	Utworzenie Wojewódzkiego Centrum Edukacji Ekologicznej	Marszałek	N	500	0	Zadania nie zrealizowano
11	Wydanie raportu o stanie środowiska województwa lubelskiego: w latach 2006-2007 i w latach 2008-2009	WIOŚ	T	50	52,6	Zadanie zrealizowano

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna (jednostki włączone)	Realizacja tak/nie/częściowo	Koszty w tys. zł		Komentarz
				Planowane w latach 2009-2010	Wykonane w latach 2009-2010	
12	Umieszczanie na stronach www Urzędu Marszałkowskiego, starostw powiatowych i urzędów gmin/miast programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami	Marszałek, Starostowie, Prezydenci /burmistrzowie/ wójtowie	T	bkd	bkd	Zadanie zrealizowano
Zadania planowane			12			
Zadania wykonane			10			
Koszty				7 097	6 459	

Tabela 27. Ilość przedsięwzięć wykonanych w stosunku do planowanych w latach 2009-2010.

Kierunek inwestowania	Przedsięwzięcia ogółem	
	planowane	wykonane
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, w tym:	43	36
- Przyroda i krajobraz	20	19
- Lasy	4	4
- Zieleń miejska	2	2
- Gleby	11	8
- Zasoby kopalin	6	3
Zasoby wodne	54	45
Powietrze atmosferyczne bez inw. drogowych/z inw. drogowymi	42/54	32/34
Ochrona przed hałasem, polami elektromagnetycznymi, poważnymi awariami i innymi nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska, w tym:	22	20
- Hałas	9	8
- Pola elektromagnetyczne	3	3
- Poważne awarie	10	9
Edukacja ekologiczna	12	10
Razem	173	143
Udział ilości przedsięwzięć wykonanych w ilości planowanych (%)		83%

Uwaga: Przedsięwzięcia uznane za wykonane „częściowo” zaliczono do „wykonanych”

Tabela 28. Koszty poniesione w stosunku do planowanych w latach 2009-2010

Kierunek inwestowania	Koszty w tys. PLN		Udział kosztów wykonanych w kosztach planowanych (%)
	planowane	wykonane	
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, w tym:	44 206	35 042,5	79%
- Przyroda i krajobraz	2 706	1 487,2	
- Lasy	19 500	4 450	
- Zieleń miejska	5 200	11 271,6	
- Gleby	15 600	17 833,7	
- Zasoby kopalin	1200	0	
Zasoby wodne	1 239 187	378 048,3	30,5%
Powietrze atmosferyczne	2 089 851 (2 369 962 z drogami)	201 437,8 (316 837,8 z drogami)	9,6% (13,4% z drogami)
Ochrona przed hałasem, polami elektromagnetycznymi, poważnymi awariami i innymi nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska, w tym:	12 600	19 312,9	153%
- Hałas	1600	0	
- Pola elektromagnetyczne	0	0	
- Poważne awarie	11 000	19 312,9	
Edukacja ekologiczna	7 097	6 459	91%
Razem	3 392 941	640 300,5	18,8%

Uwaga: Przedsięwzięcia uznane za wykonane „częściowo” zaliczono do „wykonanych”

5. ANALIZA FINANSOWA REALIZACJI ZADAŃ Z OCHRONY ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM W LATACH 2009-2010

5.1 Wprowadzenie

Środki finansowe na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska mogą pochodzić z następujących źródeł:

- źródła publiczne: budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego, ekologiczne fundusze celowe oraz inne pozabudżetowe instytucje publiczne, np. fundacje,
- prywatne źródła: własne środki finansowe przedsiębiorców, kredyty i pożyczki banków (Bank Ochrony Środowiska SA i inne banki komercyjne) oraz pozabankowych instytucji finansowych lub środki finansowe funduszy inwestycyjnych, środki osób fizycznych,
- środki z Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych, w tym przede wszystkim Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W niniejszym rozdziale przedstawiono koszty realizacji planu operacyjnego w latach 2009-2010 przedsięwzięć ujętych w „Programie Ochrony Środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 - 2011 z perspektywą do roku 2015” oraz wykonano analizę źródeł finansowania w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego, WFOŚiGW w Lublinie oraz opisano finansowanie przedsięwzięć ze źródeł unijnych poprzez środki możliwe do uzyskania w ramach PO Infrastruktura i Środowisko, PO Rozwój Polski Wschodniej, Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego i Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

5.2 Finansowanie ochrony środowiska – dane GUS

W tabeli poniżej przedstawiono nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wg kierunków inwestowania oraz wg źródeł finansowania tys. zł. w 2009r. (dane GUS, Ochrona środowiska 2010).

Tabela 29. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wg kierunków inwestowania w tys. zł. w 2009r. (dane GUS, Ochrona środowiska 2010).

Lp.	Kierunek inwestowania	Nakłady w tys. zł.
1	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	13 382,5
2	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	155 531,8
3	Gospodarka odpadami	10 387,3
4	Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleby, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	2 173,0
5	Zmniejszenie hałasu i wibracji	2 365,4
6	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	3 547,4
7	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu - ochrona i odbudowa gatunków i krajobrazu siedlisk oraz naturalnego i półnaturalnego krajobrazu	2 728,4
8	Pozostała działalność związana z ochroną środowiska	9 875,0
OGÓŁEM		197 262,4

Tabela 30. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wg źródeł finansowania w tys. zł. w 2009r. (dane GUS, Ochrona środowiska 2010).

Lp.	Źródła finansowania	Nakłady w tys. zł.
1	środki własne	109 994,4
2	środki z budżetu centralnego	2 863,2
3	środki z budżetu województwa	191,8
4	środki z budżetu powiatu	115,9
5	środki z budżetu gminy	2 002,8
6	środki z zagranicy	17 370,2
7	fundusze ekologiczne	30 776,7
8	kredyty i pożyczki krajowe	27 288,9
9	inne środki	6 658,5
OGÓŁEM		197 262,4

5.3 Działalność Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Lublinie w latach 2009-2010

W latach 2009-2010 WFOŚiGW dysponował środkami finansowymi w wysokości 169 110 tys. zł. W tabelach poniżej zestawiono przychody oraz wydatki WFOŚiGW w Lublinie w latach 2009-2010.

Tabela 31. Struktura przychodów WFOŚiGW w Lublinie w latach 2009-2010 (w zł i %, (dane ze Sprawozdań WFOŚiGW za rok 2009 i 2010)

Wyszczególnienie	2009	2010	% 3:2
1	2	3	4
Wpływy z tytułu opłat i kar	24 160 860	25 120 354	104,0
Spłaty rat pożyczek	42 108 928	45 501 138	108,1
Przychody z oprocentowania pożyczek	5 264 846	5 654 448	107,4
Wpływy z tytułu nadwyżek funduszy gminnych i powiatowych	2 372 762	2 874 318	121,1
Przychody z operacji kapitałowych i odsetki bankowe	1 159 500	1 213 060	104,6
Dotacje z budżetu państwa w ramach POiŚ dla beneficjentów	12 771 054	0	0,0
Dotacje z budżetu państwa w ramach Pomocy Technicznej POiŚ	281 654	526 775	187,0
Pozostałe przychody	35 967	64 611	179,6
Razem	88 155 571	80 954 704	91,8

Tabela 32. Struktura wypłaconej przez WFOŚiGW w Lublinie pomocy finansowej w formie pożyczek, dotacji, dopłat do oprocentowania kredytów na zadania ekologiczne w 2009 r. i 2010 r. według dziedzin (w zł i %), (dane ze Sprawozdań WFOŚiGW za rok 2009 i 2010)

Wydatki	2009	%	2010	%	% 4 : 2
1	2	3	4	5	6
Ogółem	67 327 477	100,0	67 112 358	100,0	99,7
Ochrona powietrza	15 554 093	23,1	13 711 065	20,4	88,2
Ochrona wód	39 155 553	58,2	35 829 441	53,4	91,5
Gospodarka wodna	2 186 632	3,2	3 866 245	5,8	176,8
Ochrona powierzchni ziemi	4 191 894	6,2	7 275 663	10,9	173,6
Ochrona przyrody	992 743	1,5	894 038	1,3	90,1
Edukacja ekologiczna	1 234 547	1,8	1 067 831	1,6	86,5
Monitoring stanu środowiska	328 225	0,5	469 836	0,7	143,1
Nadzwyczajne zagrożenia	3 368 740	5,0	3 656 050	5,4	108,5
Inne	315 050	0,5	342 189	0,5	108,6

5.4 Finansowanie przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w województwie lubelskim w latach 2009-2010

Misją Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie przedsięwzięć, służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju.

Absorpcja bezzwrotnych środków europejskich, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną oraz współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych z tych środków, ze środków własnych, stanowi, w ujęciu finansowym, najistotniejszy element działalności NFOŚiGW.

Działania zmierzające do wykorzystania środków pomocy europejskiej koncentrowały się w latach 2009-2010 głównie wokół:

- współfinansowania i obsługi przedsięwzięć, które uzyskały dofinansowanie ze środków ISPA/Funduszu Spójności, w ramach perspektywy finansowej 2000-2006;
- wdrażania, przygotowania do wdrażania i współfinansowania, ze środków Narodowego Funduszu, przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko;
- obsługi przedsięwzięć realizowanych ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, EFP PHARE, SIDA i in.

Narodowy Fundusz wspierał również inne przedsięwzięcia, których realizacja nie angażuje środków europejskich, ale są one niezbędne dla realizacji Polityki Ekologicznej Państwa i wynikają ze Strategii działania Narodowego Funduszu.

Dla województwa lubelskiego finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2009-2010 było na poziomie 110 mln zł., w tym 48 mln zł. to transfer środków europejskich a 62 mln zł. to przedsięwzięcia finansowane ze środków NFOŚiGW.

5.5 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Instytucją Wdrażającą I i II oś priorytetową POIiŚ (gospodarka wodno-ściekowa oraz gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi) na terenie województwa lubelskiego jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie.

W latach 2009-2010 na terenie województwa realizowano następujące projekty w ramach POIiŚ:

Os priorytetowa I: Gospodarka wodno-ściekowa

Projekty ukończone

- „Kontynuacja budowy sieci kanalizacji sanitarnej w Biłgoraju”, którego beneficjentem jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Biłgoraju (zakończono w 2010r.)

W wyniku realizacji zadania poziom skanalizowania miasta podwyższony się do 96%. Wartość projektu wyniosła 7,07 mln zł, z czego ponad 3,33 mln zł dofinansowanie z Funduszu Spójności.

- „Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Sól i Kolonia Sól”, którego beneficjentem jest Gmina Biłgoraj (zakończono w 2010r.)

W ramach projektu wykonano:

1. Przewody kanalizacyjne o łącznej długości 33,75 km.
2. Przewody tranzytowe i przesyłowe – 8,29 km.
3. Pompownie główne (P1, P2) – 2 szt.
4. Przepompownie przydomowe – 425 szt.
5. Przyłączenie instalacji kanalizacyjnych do przepompowni przydomowych – 425 szt.

Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł 12,39 mln zł, w tym wartość dofinansowania ze środków Funduszu Spójności w wysokości 6,22 mln zł.

Projekty w trakcie realizacji

- „Modernizacja i rozbudowa gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Miejskiej Hrubieszów” – beneficjent Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Hrubieszowie,

- „Porządkowanie gospodarki ściekowej wzdłuż rz. Czerniejówka na terenie gm. Głusk w aglomeracji Lublin” – beneficjent Gmina Głusk.

Łączna wartość podpisanych w roku 2010 umów o dofinansowanie w ramach I osi priorytetowej POIiŚ wyniosła 51,15 mln zł, z czego dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności wyniesie 30,57 mln zł.

Oś priorytetowa II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

- Projekt indywidualny pn.: „Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych regionu chełmskiego i rekultywacja składowisk odpadów”. W związku z zakończeniem robót budowlanych i montażu linii technologicznej w dniu 15 lipca 2010 r. dokonano otwarcia Zakładu Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Srebrzyszczu. Ponadto w ramach realizacji projektu w roku 2010 rozpoczęto rekultywację składowisk w następujących gminach: Leśniowice, Wola Uhruska, Kamień i Uchanie oraz zakupiono 400 pojemników typu „dzwon” o pojemności 2,5 m³ i 100 pojemników o pojemności 1,5 m³.

- projekt konkursowy: „Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów w Dębowcu” – beneficjent Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zamościu.

- projekt konkursowy „Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów dla regionu Białą Podlaska” – beneficjent Białskie Wodociągi i Kanalizacja „WOD – KAN” Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej.

Całkowita wartość realizowanych projektów w ramach II osi priorytetowej wynosi 189,5 mln zł, z czego dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności – 99,1 mln zł.

Całkowita wartość koordynowanych aktualnie przez WFOŚiGW w Lublinie w ramach I i II osi priorytetowej projektów zamyka się kwotą ok. 266 mln zł, natomiast wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej dla w/w projektów wyniesie ponad 141 mln zł.

Trzy projekty z terenu województwa lubelskiego umieszczono na listach rankingowych zatwierdzonych w ramach konkursu nr 6/POIiŚ/1.1/11/2009, są to:

1. „Modernizacja oczyszczalni ścieków Chełmie wraz z rozbudową systemu wodno-kanalizacyjnego” – beneficjent – Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Chełmie.
2. „Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowica” – beneficjent – Gmina Biłgoraj.

3. „Modernizacja i rozbudowa systemu odprowadzania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę na terenie aglomeracji Dęblin” – beneficjent – Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Dęblinie.

Wnioski są w trakcie oceny.

5.6 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

Na terenie województwa lubelskiego odnośnie zagadnienia ochrony środowiska realizowane są zadania w następujących obszarach:

Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

Refundacji podlegają koszty kwalifikowalne, poniesione przez beneficjenta, nieprzekraczającej 75% tych kosztów, z tym że dla jednej gminy w okresie realizacji Programu – nie więcej niż:

- 4 000 000 zł na operacje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
- 200 000 zł na operacje w zakresie tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych;
- 3 000 000 zł na operacje w zakresie wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

Liczne gminy województwa w ramach tego obszaru pozyskały fundusze na rozbudowę sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, budowy kotłowni na biomasę oraz budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi

Wysokość pomocy wynosić może maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25 % kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzić będzie z budżetu państwa.

Beneficjentem w tym obszarze jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Refundacji podlegają inwestycje na terenach użytkowanych rolniczo w zakresie budowy lub remontu urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych oraz kształtowania przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego, wykraczającego poza działania związane z utrzymaniem wód.

W latach 2009-2010 WZMiUW zrealizował zadania związane z melioracją użytków rolnych w gm. Łomazy.

5.7 Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 został zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 2 października 2007 r. Na realizację przedsięwzięć w ramach Osi Priorytetowej VI (Środowisko i czysta energia) przewidziano ogółem 201 487 906 euro, w tym 156 040 364 euro pochodzących z EFRR.

W latach 2009-2010 realizowano 81 projektów w szczególności dotyczących wyposażenia gmin w sieci wodno-kanalizacyjne, systemy oczyszczania ścieków, doposażenia jednostek straży pożarnej w zestawy ratowniczo-gaśnicze, budowy zbiorników wodnych w gminach, ochrony gatunkowej i obszarowej zasobów przyrody oraz edukacji ekologicznej.

6. ANALIZA RZECZOWA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009-2010 – EFEKTY EKOLOGICZNE

6.1 Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale opisano efekty ekologiczne realizacji programu ochrony środowiska województwa lubelskiego w latach 2009-2010. Źródłami danych były:

- dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego,
- sprawozdania z działalności WFOŚiGW w Lublinie za lata 2009-2010,
- sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za lata 2009-2010,
- sprawozdanie statystyczne dot. zwodociągowania i sanitacji wsi (druk RRW-2).

6.2 Efekty rzeczowe w ochronie środowiska wg GUS

W tabeli poniżej przedstawiono efekty ekologiczne osiągnięte w 2009 r. w związku z inwestycjami w ochronę środowiska na terenie województwa lubelskiego. Dane za 2010 rok dostępne będą pod koniec 2011r.

Tabela 33. Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie lubelskim w 2009r. (dane GUS)

Gospodarka ściekowa i ochrona wód, sieć kanalizacyjna		
odprowadzająca ścieki	km	145,8
odprowadzająca wody opadowe	km	28,5
Gospodarka ściekowa i ochrona wód, oczyszczalnie ścieków		
ogółem		
obiekty	szt	5
przepustowość	m ³ /dobę	1 587
komunalne		
obiekty	szt	4
przepustowość	m ³ /dobę	887
Mechaniczne ogółem		
obiekty	szt	1
przepustowość	m ³ /dobę	725
W tym komunalne		
przepustowość	m ³ /dobę	25
biologiczne (bez komór fermentacyjnych) ogółem		
obiekty	szt	4
przepustowość	m ³ /dobę	862
W tym komunalne		
obiekty	szt	4
przepustowość	m ³ /dobę	862
Gospodarka wodna		
ujęcia wody	m ³	7 608
uzdatnianie wody na dobę	m ³	1 083
sieć wodociągowa	km	323,3
regulacja i zabudowa rzek i potoków łącznie z zabudową potoków górskich	km	3,2
Ochrona powietrza zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń		
pyłowe	t/r	2 455

6.3 Efekty rzeczowe realizacji KPOŚK

Wg dokumentów sprawozdawczych realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w województwie lubelskim przyrost długości sieci kanalizacyjnej w latach 2009-2010 (tj. w stosunku do stanu z 31.12.2008 r.) wyniósł 677,2 km (ok. 21,5%).

6.4 Efekty rzeczowe w zakresie wodociągów i sanitacji wsi

W ramach działań statystycznych zgodnie ze sprawozdaniem RRW-2 (sprawozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi) w latach 2009-2010 na terenie województwa lubelskiego na terenach wiejskich uzyskano następujące efekty rzeczowe:

Tabela 34. Sprawozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi na terenie województwa lubelskiego w latach 2009-2010 (sprawozdanie RRW-2)

Wyszczególnienie		Jedn. miary	Razem w latach 2009-2010	Ogółem stan na 31.12.2010	
0		1	2	3	
Stacje uzdatniania wody	O1	szt.	11	462	
Zmodernizowane stacje uzdatniania wody	O2	szt.	22	-	
Sieć wodociągowa*	O3	km	870	17115,52	
Przyłącza prowadzące do budynków/gospodarstw*	O4	km	430	9586,81	
	O5	szt.	11 722	260935	
Zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej*	O6	km	526	2285,81	
Przykanaliki prowadzące do budynków/gospodarstw*	O7	km	120	892,91	
	O8	szt.	7 415	41344	
Oczyszczalnie ścieków (zbior.)	ilość obiektów	O9	szt.	13	233
	przepustowość*	10	m ³ dobę	3 179	44687,21
Zmodernizowane oczyszczalnie	11	szt.	10	-	
Indywidualne wiejskie oczyszczalnie ścieków*	12	szt.	4 403	10554	
Zorganizowane wysypiska (składowiska) odpadów komunalnych	13	szt.	0	80	
	14	ha	0	168,57	
Budynki mieszkalne	15	szt.	-	67578	
w tym: podłączone do zbiorczej sieci	wodociągowej	16	szt.	2 006	51757
	kanalizacyjnej	17	szt.	2 101	12574
Sołectwa	18	szt.	-	3694	
w tym: posiadające zbiorczą sieć	wodociągową	19	szt.	109	3111
	kanalizacyjną	20	szt.	59	436
z tego: częściowo posiadające zbiorczą sieć*	wodociągową	21	szt.	-	209
	kanalizacyjną	22	szt.	-	190
Stawki opłat za wodę	min*	23	zł m ³	2	-
	max*	24	zł m ³	11	-
Stawki opłat za ścieki	min*	25	zł m ³	2	-
	max*	26	zł m ³	30	-

6.5 Efekty ekologiczne uzyskane w związku z działalnością WFOŚiGW w Lublinie

Poniżej przedstawiono efekty ekologiczne przedsięwzięć współfinansowanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie w latach 2009-2010.

Tabela 35. Efekty rzeczowe i ekologiczne uzyskane w dziale ochrona wód w latach 2009-2010 (dane: Sprawozdanie z działalności WFOŚiGW w Lublinie za 2009 i 2010r.)

Wyszczególnienie	Jednostki	Efekty uzyskane w 2009 r. /sumarycznie/	Efekty uzyskane w 2010 r. /sumarycznie/	Razem 2009-2010
Zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków	tys. m ³ /d	0,68	0,68	1,36
Budowa kanalizacji	km	106,69	263,77	370,46
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	tys. m ³ /d	0,94	-	0,94
Przydomowe oczyszczalnie ścieków	szt.	401	727	1 128

Tabela 36. Efekty rzeczowe i ekologiczne uzyskane w dziale ochrona powietrza w latach 2009-2010r. (dane: Sprawozdanie z działalności WFOŚiGW w Lublinie za 2009 i 2010r.)

Wyszczególnienie	Jednostki	Efekty uzyskane w 2009 r. /sumarycznie/	Efekty uzyskane w 2010 r. /sumarycznie/	Razem 2009-2010
Ograniczenie emisji:				
dwutlenku siarki	Mg/rok	37,62	19,15	56,77
pyłów ogółem	Mg/rok	107,36	127,49	234,85
tlenków azotu	Mg/rok	40,15	113,28	153,43
tlenku węgla	Mg/rok	145,44	83,79	229,23
dwutlenku węgla	Mg/rok	21 608,42	4 471,95	26 080,37
Moc zmodernizowanych kotłowni	kW	4 447,47	1 417,42	5 864,89
Rozbudowa sieci gazowej				
długość sieci	m	2 996,00	3 008,00	6 004,00
ilość przyłączy	szt.	23,00	20,00	43,00
Modernizacja sieci ciepłowniczej	m	3 520,90	4 251,70	7 772,60
Powierzchnia zainstalowanych kolektorów słonecznych	m ²	155,10	108,89	263,99

Tabela 37. Efekty ekologiczne i rzeczowe uzyskane w latach 2009-2010 w dziale ochrona powierzchni ziem (dane: Sprawozdanie z działalności WFOŚiGW w Lublinie za 2009 i 2010r.)

Wyszczególnienie	Jednostki	Efekty	Efekty	Razem 2009-2010
		uzyskane w 2009 r. /sumarycznie/	uzyskane w 2010 r. /sumarycznie/	
Doposażenie zakładów unieszkodliwiania odpadów w sprzęt specjalistyczny	szt.	9	9	18
Zdolność przerobowa zakładów unieszkodliwiania odpadów	Mg/rok	-	32 545	32 545
Budowa składowisk odpadów komunalnych	m ³	43 066	-	43 066
Zakup środków do transportu odpadów komunalnych	szt.	6	6	12
Zakup pojemników na odpady komunalne	szt.	2 353	620	2 973
Zakup środków transportu i urządzeń do selektywnej zbiórki odpadów	szt.	2	-	2
Zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów środków transportu do selektywnej zbiórki odpadów	szt.	-	2 308	2 308
Rekultywacja terenów zdegradowanych	m ²	4 300	30 104	34 404
Stworzenie możliwości ograniczenia ilości składowanych odpadów biodegradowalnych	Mg/rok	-	1 800	1 800
Ograniczenie wytwarzania odpadów przez zmianę technologii	Mg/rok	0,51	-	0,51
Kompostowanie odpadów	Mg/rok	1 059,00	-	1 059
Paliwo zastępcze z odpadów	Mg/rok	7 031,71	13 080	20 111, 71
Odzysk surowców wtórnych	Mg/rok	3 807,00	4 589	8 396
Unieszkodliwienie odpadów niebezpiecznych	Mg	2 362,18	3 777	6 139, 18
w tym unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest	Mg	2 350,16	3 775	6 125, 16

Efekty ekologiczne uzyskane w dziale ochrona przyrody w latach 2009-2010

Tereny zieleni

Jednym z obowiązków ustawowych jest ochrona walorów krajobrazowych oraz terenów zieleni w miastach i wsiach. Przy dużym zainteresowaniu samorządów województwa lubelskiego dofinansowywano urządzenie nowych terenów zieleni oraz zadrzewienia gmin. W ramach tej podgrupy urządzano tereny zieleni wokół obiektów użyteczności publicznej, dokonywano nasadzeń zieleni izolacyjnej w pasach drogowych, tworzone zadrzewienia.

Realizowano konserwację drzewostanu, głównie w zabytkowych założeniach parkowych. Zabiegom leczniczo – pielęgnacyjnym poddano m.in. zabytkową aleję lipową uznaną jako pomnik przyrody

w Nasutowie. Leczone również drzewa przyuliczne, osiedlowe, na posesjach zabytkowych kościołów i cmentarzy. Kontynuowano walkę ze szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem w Chełmie i Lublinie.

Ochrona gatunkowa

Kolejna grupa zadań to działania mające na celu ratowanie zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową. Ochroną czynną objęto żółwia błotnego, kolonię susłów perełkowanych, nietoperze oraz rzadkie gatunki ptaków: bielika, orlika krzykliwego, kani czarnej, gadożera, puchacza i bociana czarnego. Podejmowano działania mające na celu introdukcję kuropatw, bazantów i zajęcy.

Ochrona obszarów cennych przyrodniczo

Realizowano zadania związane z ochroną ekosystemów wodno – torfowiskowych, przeprowadzono zabiegi ochronne w następujących rezerwach przyrody: „Stawska Góra”, „Rogów”, „Wieprzec”, „Podzamcze”, „Skarpa Dobrska”. Dofinansowano również opracowanie dokumentacji do utworzenia nowego rezerwatu przyrody „Wielkie Bagno”. Realizowano prace pielęgnacyjne muraw kserotermicznych na terenie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Zachodniowołyńska Dolina Bugu”.

Efekty ekologiczne uzyskane w dziale edukacja ekologiczna w latach 2009-2010

Dofinansowywane w latach 2009-2010 zadania z zakresu edukacji ekologicznej obejmowały wszystkie grupy wiekowe społeczności lokalnych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

W latach 2009-2010 realizowano następujące formy edukacji:

- programy edukacyjne (warsztaty, prelekcje, konkursy, wycieczki dydaktyczne, wystawy tematyczne, festyny ekologiczne)
- zadania służące informowaniu społeczeństwa o obszarach chronionych, ich walorach jak również obowiązujących przepisach prawnych w tym zakresie (organizacja ścieżek dydaktycznych, budowa i montaż tablic informacyjnych, oznakowanie szlaków turystyczno - przyrodniczych, wydawnictwo map i informatorów, realizację filmów, prowadzenie warsztatów terenowych)
- wspieranie działalności organizacji proekologicznych,
- konkursy i olimpiady,
- organizacja konferencji,
- wydawnictwa służące popularyzacji walorów przyrodniczych województwa lubelskiego jak również poruszające różnorodne zagadnienia z dziedziny ochrony środowiska,
- audycje radiowe.

6.6 Efekty ekologiczne uzyskane w związku z działalnością NFOŚiGW

W tabelach poniżej przedstawiono efekty ekologiczne przedsięwzięć współfinansowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w latach 2009-2010 na terenie województwa lubelskiego.

Tabela 38. Efekty ekologiczne uzyskane w dziale ochrona powietrza w latach 2009-2010 (dane: Sprawozdania z działalności NFOŚiGW za rok 2009 i 2010)

Wyszczególnienie	Jednostki	Efekty uzyskane w 2009 r. /sumarycznie/	Efekty uzyskane w 2010 r. /sumarycznie/	Razem 2009-2010
Ograniczenie emisji:				
dwutlenku siarki	Mg/rok	8753	74	8 827
pyłów ogółem	Mg/rok	513	15	528
tlenków azotu	Mg/rok	29	18,3	47,3
dwutlenku węgla	Mg/rok	15 913	23 299	39 212
Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną	GJ/rok	87 268	b.d.	-
Zwiększenie produkcji energii cieplnej z biogazu	GJ/rok	7 200	b.d.	-
Zwiększenie produkcji energii cieplnej z biomasy	GJ/rok	1 700	b.d.	-
Zwiększenie produkcji energii cieplnej z innych źródeł	GJ/rok	9 006	5 168	14 174

Tabela 39. Efekty rzeczowe i ekologiczne uzyskane w dziale ochrona wód w roku 2010 (brak danych za 2009r.), (dane: Sprawozdanie z działalności NFOŚiGW za rok 2010)

Wyszczególnienie	Jednostki	Efekty uzyskane w 2010 r. /sumarycznie/
Zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków	m ³ /d	120 000
Budowa kanalizacji	km	58
Modernizacja kanalizacji	km	38
Budowa sieci wodociągowej	km	4
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	tys. m ³ /d	-
Modernizacja sieci wodociągowej	km	49
Przyrost LM wyposażonych w wodę do picia odpowiedniej jakości	Mk	82

Tabela 40. Efekty ekologiczne i rzeczowe uzyskane w roku 2010 w dziale ochrona powierzchni ziemi (brak danych za 2009r.), (dane: Sprawozdanie z działalności NFOŚiGW za rok 2010)

Wyszczególnienie	Jednostki	Efekty uzyskane w 2010 r. /sumarycznie/
Odzysk i unieszkodliwienie odpadów niebezpiecznych	Mg/rok	2 500
Ograniczenie strumienia odpadów	Mg/rok	39 919
Odpady poddane odzyskowi	Mg/rok	6 860
Masa odpadów poddanych odzyskowi uzyskanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz części dopuszczonych do ponownego użycia	Mg	4 662

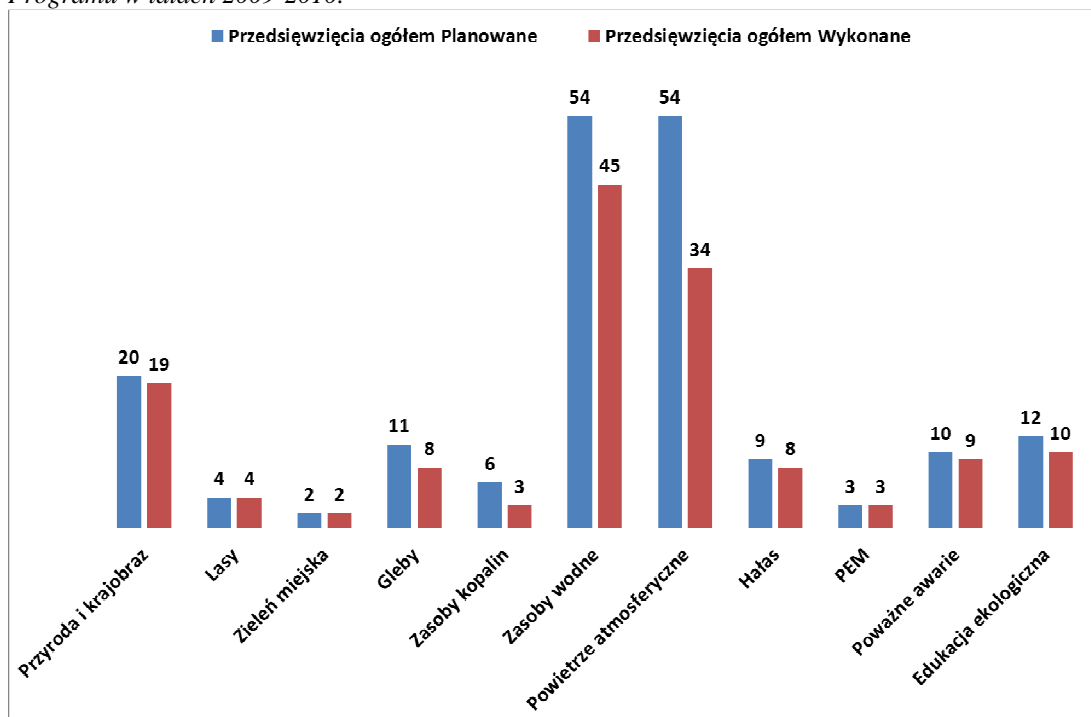
7. PODSUMOWANIE

Miernikiem stopnia realizacji programu ochrony środowiska są:

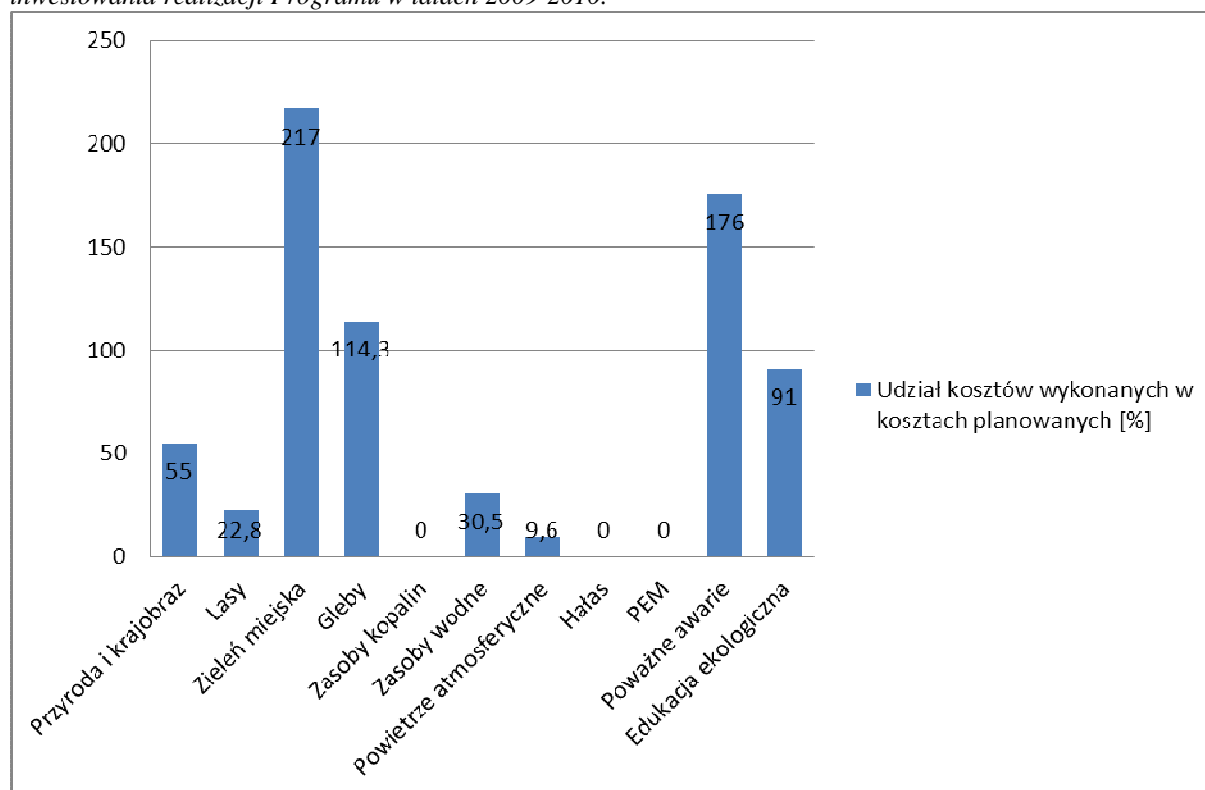
- ilości zrealizowanych przedsięwzięć w stosunku do zaplanowanych w Programie,
- koszty zrealizowanych przedsięwzięć w stosunku do planowanych,
- zmiany podstawowych wskaźników w zakresie stanu środowiska i presji na środowisko,
- efekty rzeczowe realizacji Programu.

Na wykresach poniżej przedstawiono stopień realizacji przedsięwzięć zawartych w planie operacyjnym „Programu Ochrony Środowiska województwa lubelskiego na lata 2008 -2011 z perspektywą do roku 2015” za okres 2009-2010. Na 173 zaplanowane przedsięwzięcia wykonano 143 (83%). Do przedsięwzięć zrealizowanych zaliczono także te, których realizacja była częściowa. Analiza finansowa realizacji przedsięwzięć wykazała, że zrealizowano zaledwie 18,8% kosztów zaplanowanych w Programie na lata 2009-2010.

Rysunek 1. Liczba przedsięwzięć planowanych i wykonanych w poszczególnych obszarach w ramach realizacji Programu w latach 2009-2010.

Rysunek 2. Procentowy udział kosztów wykonanych w kosztach planowanych w podziale na obszary inwestowania realizacji Programu w latach 2009-2010.

Analiza wartości wskaźników pozwala stwierdzić, że pozytywny trend obserwuje się w zakresie 11 wskaźników na ogólną ilość 19 wskaźników, 3 wskaźniki mają trend negatywny a 4 utrzymują się na podobnym poziomie, jednego wskaźnika nie porównano z powodu braku danych. Negatywny trend wykazały wskaźniki w zakresie nakładów na ochronę środowiska i gospodarkę wodną oraz jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Jakość wód porównano rok do roku dla lat 2006-2007 ze względu na brak możliwości porównania z rokiem 2009 ze względu na zmianę w prezentowaniu danych z monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych.

Efektami rzeczowymi realizacji Programu w roku 2009 były:

- wybudowanie 145, 8 km sieci kanalizacyjnej,
- oddanie do użytku 5 oczyszczalni ścieków,
- wybudowanie 323 km sieci wodociągowej
- wybudowanie ujęć wód o przepustowości 7 608 m³.

Przewiduje się, że w roku 2010 efekty rzeczowe w gospodarce wodno-ściekowej będą podobne.

Ponadto w latach 2009-2010 oddano do użytkowania 1127 szt. oczyszczalni przydomowych, których budowa była dofinansowywana przez WFOŚiGW a także ze środków PROW.

Przyczynami tak niskiej realizacji zadań ujętych w Programie są:

- znaczne ograniczenia inwestycji w sektorze energetyki zawodowej. W Programie zaplanowano w tym zakresie realizację przedsięwzięć na kwotę ok. 1 700 000 tys. zł., której nie zrealizowano. Planowane inwestycje miały związek z modernizacjami ciepłowni, budową nowych bloków energetycznych czy też przystosowaniem instalacji do spalania biomasy. Inwestycje te przesunięto do realizacji w terminie późniejszym.
- niskie zaangażowanie samorządów gminnych w realizację inwestycji w infrastrukturę oczyszczania ścieków komunalnych. W zlewni Bugu zrealizowano kosztowo 50% planowanych przedsięwzięć, w zlewni Wieprza 26%, w zlewni Wisły 36% a w zlewni Sanu i Sanny 48%. Konieczne jest wzmocnienie zaangażowania gmin w kierunku poszukiwania

źródeł finansowania tych przedsięwzięć ze środków Unii Europejskiej poprzez konkursy organizowane w ramach realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego a także ze środków krajowych (WFOŚiGW).

- znikoma realizacją przedsięwzięć w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i budowy zbiorników retencyjnych (zadania realizowane pod nadzorem WZMiUW). Poważne opóźnienia w realizacji tych przedsięwzięć związane są z ogólnymi problemami w finansowaniu gospodarki wodnej na poziomie krajowym. Trwają poszukiwania instrumentów finansowych, które będą służyć realizacji inwestycji związanych z budową i modernizacją wałów przeciwpowodziowych. Na lata 2009-2010 w Programie przewidziano zadania na kwotę ok. 195 mln zł. z czego zrealizowano na kwotę ok. 4 mln zł.

8. WYKAZ SKRÓTÓW

bd – brak danych
bkd – bez kosztów dodatkowych
BAT – ang. best available techniques, najlepsza dostępna technika
BWiK – Białskie Wodociągi i Kanalizacja
dB – decybel
Dz.U. – Dziennik Ustaw
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EMAS – ang. Eco-management and audit scheme of the European Union, Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu
GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
gm. – gmina
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IUNG – Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa
KDPR – Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
KP PSP – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej
KPOŚK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KW PSP – Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
LFOŚN – Lubelska Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego
LM – liczba mieszkańców
LODR – Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
LOP – Liga Ochrony Przyrody
MFEOG – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Mg – megagramy
Mk - mieszkańcy
MPEC – Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
m.p.z.p. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MW – megawat
MWh - megawatogodzina
MZK – Miejski Zakład Komunikacji
NMF – Norweski Mechanizm Finansowy
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OSChR – Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
OZE – odnawialne źródła energii
PK – Park Krajobrazowy
PN – Park Narodowy
PO - Program Operacyjny
POE – pozarządowe organizacje ekologiczne
PO RPW - Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
POŚ – prawo ochrony środowiska
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PTTK – Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
PZŁ – Polski Związek Łowiecki
PZP- Plan Zagospodarowania Przestrzennego
RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RLM – równoważna liczba mieszkańców
RPN – Roztoczański Park Narodowy
RPO WL – Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SP – starostwo powiatowe
SZŚ - Systemy Zarządzania Środowiskowego
tys. – tysiące

UE – Unia Europejska

UG – urząd gminy

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WZMiUW - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

ZDR – zakład dużego ryzyka

ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich

zł. - złote

ZZR – zakład zwiększonego ryzyka

9. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie za rok 2009, Lublin marzec 2010
2. Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie za rok 2010, Lublin marzec 2011
3. Ankietyzacja urzędów gmin, starostw powiatowych, instytucji i przedsiębiorców
4. Dane uzyskane w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego
5. Sprawozdanie z działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 2010 roku, Warszawa, kwiecień 2011,
6. Sprawozdanie z działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 2009 roku, Warszawa, kwiecień 2010,
7. Dane statystyczne GUS,
8. Dane o stanie środowiska – WIOŚ w Lublinie, RDOŚ w Lublinie.